

31. заседание

Понедѣлникъ, 11 февруарий 1924 г.

(Открито отъ председателя д-ръ Т. Кулевъ, въ 16 ч.)

Председателъ: (Звъни) Моля г. секретаря да провѣри по списѣка присѣтствувалитѣ г. г. народни представители.

Секретарь Г. Живковъ (д. сг): (Прочита списѣка. Отъ заседанието сѣ отсъствуваха следнитѣ народни представители: Алиевъ Афузъ Саджакъ, Ангеловъ Иванъ, Ангеловъ Йорданъ, Ангеловъ Ставъ, Басевъ Христо, Балтовъ Никола, Бурмовъ Никола, Буровъ Атанасъ, Бъкловъ Петъръ, Велиновъ Топчо, Георговъ Илия, Господиновъ Асенъ, Грозевъ Иванъ, Гургутски Раиса, Дочевъ Георги, Желѣзковъ Петъръ, Ивановъ Пали, Половъ Прокопи, Кабакчиевъ Христо, Калчевъ Палайоуъ Тинчевъ, Киселовъ Христо, Купаровъ Янко, Кърчевъ Димо, Лѣкарски Иванъ, Ляпчевъ Андрей, Мадовъ Костадинъ Георгиевъ, Майеръ Хинекъ, Малиновъ Александъръ, Манѣжровъ Димитъръ, Мариновъ Владиславъ, Марковъ Никола, Марулевъ Йосифъ, Милановъ д-ръ Къicho, Минковъ Миланъ, п. Николовъ Маришъ, Петрини Николай, Петровъ Борисъ, Петровъ Койчо, Пиронковъ Александъръ, Поповъ Владимиръ, Поповъ Проданъ, Продановъ Господишъ, Пъдаревъ Никола, Разсукановъ Петко, Робевъ Йосифъ, Славейковъ Христо, Славовъ Йорданъ, Сребърниковъ Никола, Статовъ Христо, Стефановъ Велико, Стефановъ Петъръ, Стоилковъ Таско, Теодоровъ Теодоръ, Терзиевъ Иванъ, Тодоровъ Грую, Тодоровъ Илия, Харизановъ Иванъ, Храповъ Методи, Хрелопановъ Иванъ, Христова Александъръ, Юртовъ Георги и Яламовъ д-ръ Георги)

Председателъ: (Звъни) Г. г. народни представители! Отъ 247 души отсъствуватъ 98. Значи има нужното число присѣтствувачи споредъ правилника за откриване на заседанието.

Обявявамъ заседанието за открито.

Преди да пристѣпимъ къмъ дневния редъ, има да направя нѣкои съобщения. На първо мѣсто относно отпуснитѣ, които съмъ далъ на нѣкои г. г. народни представители, по важни домашни причини, а именно:

- На г. Теодоръ Теодоровъ — 7 дни;
- На г. Георги Поповъ — 16 дни;
- На г. Баячо Тотковъ — 10 дни;
- На г. Сава Йордановъ — 5 дни;
- На г. Коста Николовъ — 4 дни;
- На г. Димитъръ Мишайковъ — 1 денъ;
- На г. Никола Пъдаревъ — 1 денъ;
- На г. Христо Мирски — 4 дни;
- На г. Георги Косовски — 7 дни;
- На г. Никола Атанасовъ — 6 дни;
- На г. Иванъ Лѣкарски — 1 денъ;
- На г. Иванъ Харизановъ — 3 дни;
- На г. Хинекъ Майеръ — 3 дни;
- На г. Никола Марковъ — 5 дни;
- На г. Христо Киселовъ — 1 денъ;
- На г. Стефанъ Чолаковъ — 18 дни;
- На г. Иванъ Ковачевъ — 10 дни;
- На г. Янко Купаровъ — 4 дни;
- На г. Йорданъ Ангеловъ — 5 дни;
- На г. Христо Славейковъ — 3 дни;
- На г. Иванъ Хрелопановъ — 6 дни;
- На г. Грую Тодоровъ — 8 дни;
- На г. Никола Балтовъ — 3 дни;
- На г. Йорданъ Славовъ — 6 дни;
- На г. Никола Бурмовъ — 4 дни;

Освенъ това, г. Георги Юртовъ, който досега има 23 дни отпускъ, иска да му се разреши още 10-дневенъ отпускъ. Понеже това може да стане само съ решение на Народ-

ното събрание, то моля ония г. г. народни представители, които сѣ съгласни да се даде още 10 дни отпускъ на народния представител г. Георги Юртовъ, . . .

С. Василевъ (д. сг): По каква причина ги иска?

Председателъ: По болестъ. Представилъ е медицинско свидетелство. — . . . моля да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието разрешава.

С. Василевъ (д. сг): Той вчера бѣше въ Събранието.

Председателъ: Има медицинско свидетелство.

Отъ Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ е постѣпило предложение за приемане на държавна служба по ведомството на същото министерство чужди подданици специалисти.

Постѣпило е законодателно предложение, подписано отъ нужното число народни представители, за допълнение на чл. 91 отъ закона за подобрене на земеделѣското производство и опазване на полскитѣ имоти.

Пристъпваме, г. г. народни представители, къмъ първата точка отъ дневния редъ, а именно, продължение дебатитѣ по второто четене на законопроекта за земеделѣскитѣ опитни и контролни институти.

Има думата народниятъ представител г. Петко Дичевъ.

П. Дичевъ (д. сг): (Отъ трубуната) Г. г. народни представители! Взехъ думата по чл. 2 отъ законопроекта за земеделѣскитѣ опитни и контролни институти, за да изгълня единъ дългъ, защото въ дебатитѣ, които се развива въ събота подиръ обѣдъ, споредъ моята преценка, има нѣколко недоразумения. Преди всичко нека ви кажа, че почувствувахъ едно много приятно впечатление отъ живия интересъ, който показа народното представителство по единъ въпросъ, който има чисто научно значение, но е въ прѣлка практическа връзка съ развоа на нашето селско стопанство. Увѣренъ съмъ, че следъ като си разяснимъ тоя въпросъ, ще можемъ да дойдемъ до приблизително еднакви заключения.

Най-първо, за моя голѣма изненада, е повдигнатъ въ прѣсата и тукъ завчера единъ въпросъ, че съ законопроекта, който ви е представенъ и който е миналъ презъ парламентарната комисия по Министерството на земеделѣството, се унищожава Централниятъ опитенъ земеделѣски институти въ София, тогава когато още при първото четене се каза, че съ тоя законопроектъ се цели да се отвори една нова страница въ развоа на нашето селско стопанство, да се създадатъ институти, които има да направятъ научни изследвания, научни открития за практическо приложение. И, разбира се, всички ония, които не сѣ достатъчно посветени по тоя въпроси, получаватъ впечатление, че ужъ ще се строи, а се започва съ унищожение. Подчертавамъ предъ народното представителство, че тоя въпросъ се повдигна отъ срѣди, научната стойностъ на които се цели и въ Министерството на земеделѣството, и въ парламентарната комисия по Министерството на земеделѣството и, увѣренъ съмъ, отъ цѣлото народно представителство, но, по недоразумение се съзира, че има единъ стремежъ за изхвърляне на научни сили, които боравятъ въ разработването на въпроситѣ, които поставя законопроектътъ, който разглеждаме.

Какво представлява фактически отъ себе си Централниятъ опитенъ земеделѣски институти въ София? Той е получилъ името „централенъ“ не чрезъ специаленъ законъ, но чрезъ бюджета, по силата на това, че се намира въ

София, която е център на нашата страна, и още заради това, защото на този институт са дадени много повече средства и са открити при него много повече отдели, отколкото съществуват в другите наши опитни институти. Тия в Садово, Образцовия център при Русчук и в Плевен. Този централен институт досега има следните отдели: почвознание, агрикултурна химия, земледелие със семеконтрола, фитопатология, земледелиска ентомология, земледелиска ботаника, машинознание и се предвижда да се открият отдели за скотовъдство, за стопанска бактериология, за земледелиска метеорология, за лозарство и градинарство, и дори за лесоустройство. Според развитието на тези отдели и работата, която досега е извършена, и доколкото на мене са известни съображенията за развитието на тия отдели, хората в този институт имат мнението, той да бъде единствено централен институт, който ще ръководи цялото опитно дѣло въ страната, следователно, всички други опитни станции, ще се намират под негово ведение и този институт ще има две задачи: да ръководи изследванията, да събира получените резултати и материали, да ги обобщава, да тегли заключения и да продължава работата по пататакъ.

Освен това, този институт притежава четири опитни полета — по системата на представения законопроект, опитните полета са една степен по-долу от опитните станции — въ помощ на работата, съ която се занимава. Тия четири опитни полета са въ София, Станимака, Казанлък и Горна-Джумая. Е добре, ако с работа този институт да претресе своята първа дейност въ цялата страна, да се занимава съ научни изследвания върху всички тия предмети, които ги изброих, и той да открива въ негово първо ведение опитни полета въ разни райони на страната, тогава ще излезе, че ние не би трябвало да прокарваме един закон, според който ще имаме въ отдалените райони на България самостоятелни опитни институти, според условията, въ които тия райони се намират, а цялата тая задача трябва да се даде на Централния опитен земледелиски институт въ София. Опитното поле за тютюнева култура въ Станимака се намира въ района на опитната земледелиска станция въ Садово; тая станция утре може да погледне въпроса: пне, които работим въ този район, които по-добре познаваме неговите условия и специално културата на тютюна, не можем да разберем защо на Централния опитен институт въ София — а той е центърът най-важно затова, защото е въ София — се дава ръководенето на опитното поле въ Станимака за една специална култура на този район? Дължен съм да припомня на почитаемото паролно представителство, че въпросът за тютюневата култура, т. е. за избора на семето, за селекциия, за избора на почва, за метода на обработването и за надигане репемето на палитъ тютюна — единствено от колосално значение за нашето стопанство — е бил разглеждан въ една специална конференция, организирана от Българското земледелиско дружество, която, пред видъ особената важност на този въпрос и особеността на тая култура, взе решение, което аз мисля, че трябва да имаме пред видъ: за тютюневата култура да се създаде специална опитна станция. И ако утре първата се създаде по тия на тѣзи, които съществуват въ другите мѣста, главно въ Италия, тя ще си нареди системата на своите опитни полета така, че ще прибере въ себе си всички изучавания по тютюневата култура, а цяма да ги отстъпи на една опитна земледелиска станция, която претендира да е централна, защото се намира въ София.

Същото положение ние ще имаме и съ розовото опитно поле въ Казанлък. Ако е вѣрно, че нашата розова култура представлява голѣма стопанска ценност, само затова, че тя е първо като монопол за България — при все че я има и другаде, където тя не може да даде онова розово масло, което дава нашето розово цвѣто въ долината на Казанлък; ако и да е истина за мене, че всички опитни мѣста, които употребяват нашето розово масло не се интересуват да получат абсолютно чисто розово масло, но се интересуват да получат единствено продукт, въ който може да има и смѣс, по който да им послужат за всички комбинации въ производството, и да го имат на смѣтка, както диктуватъ тѣхните интереси; ако предположим, че розовото масло, тъй както днес се произвежда абсолютно чисто под контрола на кооперациите и под контрола на Българската земледелиска банка, ще може да намъри пазаръ и че розовата култура ще придобие ново го

се намира — тогава розовото опитно поле, създадено по инициативата на Централния опитен институт въ София, както и другите розови полета, които ще се създадат въ района на тая култура, ще преминат въ една специална, според мосто мнение, опитна станция, която ще има да се занимава специално съ тази култура.

Това е малко. Да вземемъ за примеръ Старозагорския окръгъ. Доколкото азъ познавамъ този окръгъ, въ неговата южна част, почвата е единъ особенъ родъ черноземъ, не отъ тина на руския черноземъ въ прочутата черноземна полоса и съ такъв минерален съставъ, но една почва тежка, съ голѣмъ процентъ глина, черна, пълна съ органически материали и, доколкото нѣкои изследвания са станали, лишена отъ достатъчно количество варъ, необходима за да се създаде тъй наречения процесъ на нитрификация, т. е. да се преобърнатъ азотните вещества въ форма, удобно усвояма за растенията. Тая окръгъ съ тая почва представлява голѣма стопанска ценност, защото тамъ имаме, между другото, производството на нашата твърда пшеница, на загарията; тамъ имаме розови плантации; тамъ имаме лозарство, овощарство и голѣмо пшенично производство; тамъ има почва, която предетон твърда да се използва за увеличението изобщо на производството. Ако по силата на необходимостта — а въ това азъ съмъ убеденъ — и по силата на тая законъ, се създаде за тая окръгъ, специфиченъ по своите условия — макаръ и България да не е голѣма — една обща опитна станция, която, много е възможно, споредъ моятъ очаквания, да развие всички отдели, които днесъ съществуватъ, или ще се откриятъ утре въ Централния институт въ София, и да ги организира една система на свои опитни полета и наблюдателни участъци, тогава тая станция въ Стара-Загора ще претендира за абсолютна независимост, колкото се касае до поставянето на задачите, до тѣхното научно изследване и дочакване резултатите, а Централният опитен институт въ София, по едно разбиране, което тукъ се поддържа, ще иска да се намъри въ поставянето на задачите, въ поставянето на въпросите, въ ръководството и т. н., защото Централният опитен институт въ София, създаденъ, разбира се, съ великолерни намърения, е трягналъ по някъ да вземе опитното дѣло въ цяла България въ своите ръце, когато законопроектътъ, който се внесе тукъ има друго едно направление — и това е една истина — да създаде едно децентрализиране, да създаде общи опитни станции въ отдалени райони на страната, каквито имаме и въ северна България: Разградско, Русенско и Шуменско съ свои условия, Вѣнослагинско, Раховско и Ломско съ други условия, каквито райони имаме и въ южна България.

Азъ дължа да подчертая предъ народното представителство, че това, което говоря, не го говоря за да защитавамъ първо или да наладамъ когото и да било — говоря онова, което разбирамъ по въпроса.

Но мене ме смущава и друго. Централният опитен земледелиски институт претендира да ръководи отдалеч изследванията не само въ областта на селското стопанство или това, което се нарича у насъ общо земледелие, но претендира да ръководи и специалните култури, като напр. тая на лозата, на тютюна и пр. Както се направиха изучаванията въ долината на Кюстендил отъ единъ специалистъ, който е натрупалъ маса материали за содветъ на кюстендилските ошници, за условията, при които тѣ растатъ; за онова, което може да бъде предметъ на изборъ, и ако се създаде една специална опитна станция въ Кюстендил, която ще развие системата на своята работа, Централният опитен институт въ София и тамъ ще иска да се намъри. Очевидно е, че това не може да бъде. Но азъ ще кажа и следното: Опитната земледелиска станция въ София се намира въ една област — платото на София — за която изобщо се мисли, че не притежава природни условия за едно цвѣтуещо земледелие и неговите клонове. Когато предъ тази станция се изправятъ въпросите за разработката на земята въ това плато, което въ по-голѣмата си частъ се намира върху подпочвена вода и се радва на единъ постоянен притокъ отъ влага въ почвата и въ която се е само единъ карашкъ отъ жито и ржжъ, но съображение, че това дава по-голѣма реколта, но не дава по-добро качество; когато утре по необходимостъ ще се наложи трансформирането на земледелиското стопанство въ платото на София въ тревноплино скотовъдство, съ детелна и други фуражи, тога ще бъде голѣмъ кредитъ за работа на опитния институт въ София и той ще тая своя работа ще претендира на абсо-

потен самостоятелност, без да има право друга опитна станция да дойде да му се мѣси въ тази негова работа.

Председателътъ: Свърши Ви се времето, г. Дичевъ.

П. Дичевъ (д. ст): Още колко време имамъ на разположение?

Председателътъ: 20 минути се говори по всеки членъ при второто четене на законопроектитѣ.

П. Дичевъ (д. ст): Така ли?

Председателътъ: Да.

П. Дичевъ (д. ст): Много Ви благодаря. Азъ ще Ви моля да бъдете малко толерантни.

Председателътъ: Още пет минути Ви давамъ, за да завършите.

П. Дичевъ (д. ст): Г. г. народни представители! Азъ ще ви моля да обърнете особено внимание на редакцията на чл. 2, както ви я представи комисията, по която опитнитѣ и контролни институти, споредъ задачитѣ, които нмъ се възлагатъ, се подраздѣлятъ на опитни и контролни станции, опитни полета, градини и пр., а споредъ характера на работата — на общи и специални; че общитѣ институти ще има по няколко клонове на земледѣлнето да работятъ, а специалнитѣ само по опредѣленъ отраслъ на земледѣлското стопанство; въ последната адия на чл. 2 е казано, че институтигъ могатъ да бъдатъ или за дадени райони, или за цѣлата страна. Въ бъдеще, като се има предъ видъ развой на общитѣ опитни станции, като се има предъ видъ тѣхнитѣ успѣхъ, ще се опредѣли, ако това се наложи по абсолютна необходимостъ, коя отъ тѣхъ ще може да заематъ мѣстото на Централния земледѣлски опитенъ институтъ. Ние не можемъ да предвидимъ, че тази станция ще бъде непрѣмънно въ София, защото може да се развие една станция другаде въ България, където има най-разнообразни култури, и тя да се издигне като централенъ ръководенъ опитенъ институтъ на общитѣ опитни станции за всички опитни клонове на земледѣлското стопанство, които фактически съществуватъ въ нейния районъ, а не общата опитна станция въ София, която е въ малко по-друга област. Г. Костурковъ даде единъ примѣръ, който е вѣренъ: опитната станция въ Русе е пратила за анализъ семена и други работи чакъ въ Централния опитенъ институтъ въ София. Това е вѣрно, защото Централниятъ опитенъ институтъ има по-добро устройство отъ другитѣ институти и притежава всички онова, което е необходимо за една опитна станция. Това значи, че надлежниятъ ръководителъ на станцията въ Русе, който си е поставилъ за задача чрезъ селекция да получи наши сортове пшеница, които да даватъ по-голямъ реколта, е поискалъ помощта на една друга станция. Тази взаимностъ между отдѣлитѣ опитни станции не е изключена никъде въ законопроектъ, тя не се предписва, тя се налага по необходимостъ и тя ще съществува въ практиката.

Мене ми направи силно впечатление това, че тукъ се признаватъ за хора на науката само химичитѣ, ботаницитѣ, геолозитѣ и пр. Вѣрно е, че тѣ сж хора на науката, но азъ помислахъ въ парламентарната комисия г. проф. Караоглазовъ: бихъ ли могълъ да узная възъ основа на кое Вие смѣтате, че агрономитѣ не сж и не могатъ да бъдатъ хора на науката? Г. Караоглазовъ — то се знае — ми отговори: „Не, и тѣ сж или могатъ да бъдатъ хора на науката, но тѣ съединяватъ отдѣлни науки съ цель да диятъ изведъ за практическото приложение“. Значи ще излѣзе, че недостатѣлътъ на единъ агрономъ — азъ говоря за агрономъ съ висше агрономическо образование, тъй както то е това въ Европа и тъй както очакваме да бъде то уредено и въ нашия агрономически факултетъ — е този, че освенъ дото изучава ботаника, физика, химия, геология, метеорология и пр., дисциплини, които въ последно време се изучаватъ въ сѣция размѣръ въ самия агрономически факултетъ, както въ надлежния специаленъ факултетъ, той има и подготовката за свързва-всички тия дисциплини съ цель на едно практическо приложение. Тогава поставя въпроса обратно. Азъ ще кажа едно пѣщо, което моля да не се взема като казано съ пѣкой тенденция. Споредъ това, което се каза вчера, ще излѣзе, че като служатъ ближитѣ за дѣлуване, достатъчно е на ботаника, който

познава ближитѣ отлично въ факултета по естественитѣ науки да му се преподава и наука за дѣлуване, за да стане той докторъ.

С. Костурковъ (д. ст): Не може.

П. Дичевъ (д. ст): То се знае, че не може. Също можемъ да кажемъ, че ако прибавимъ къмъ факултета по естественитѣ науки и пѣкой професори по земледѣлие, можемъ да накараме отъ тамъ и агрономи, а ние имаме специаленъ агрономически факултетъ, както навсѣкѣде по свѣта. По-нататкъ. Никъде въ този законопроектъ не се изключватъ специалнитѣ ботаници, зоолози, геолози, химици, агрикултурхимици и пр. Азъ ви моля да имате предъ видъ, че единъ агрономъ съ висше агрономическо образование може да се специализира по агрикултурна химия напр., обаче и когато е специализиралъ, ако се приеме, че агрономитѣ не могатъ да ръководятъ тия институти, то може да му се откаже правото той да участвува като ръководяще лице въ тѣхъ. Въ свързка съ това окончателно редактираме на чл. 2 отъ законопроектъ, въ свързка съ други негови постановления и въ свързка съ тезата, която завчера поддържае г. Костурковъ тукъ, азъ бихъ приелъ, цѣло висшиятъ персоналъ при опитнитѣ станции, състоящъ се отъ агрономи, ботаници и пр., да избира помежду си ръководящото лице — директора. Обаче длъженъ съмъ да ви кажа: ще вземете ли въ отговорностъ, при тенденцитѣ, които проличаватъ въ тѣзи дебати, които се развиватъ тукъ, по онова, което се предлага отъ разни страни, ако всички тѣзи отдѣлни специалисти геолози, химици, зоолози, метеоролози и пр., постепенно изгикатъ агрономитѣ и оставятъ даденъ опитенъ институтъ въ ръцетѣ на едно лице, което не ще може да създаде връзката между научнитѣ изследвания и практическото приложение? Очевидно, това е нецелесъобразно.

С. Костурковъ (д. ст): Това е едно предположение, което не съдържа никаква сериозностъ въ себе си.

П. Дичевъ (д. ст): Това бѣ завчерашната наша мисль за агрономитѣ. Понеже ми се каза, че имамъ много време за говорене, трѣбва да побързамъ. Тукъ се споменахъ имената на хора, като г. Пулкарковъ и г. Методи Поповъ, като че ли пѣкой въ парламентарната комисия по Министерството на земледѣлното е рекалъ да направи единъ законъ, споредъ който тѣзи учени да не могатъ да дойдатъ да работятъ въ опитнитѣ институти. Бихъ казалъ много — понеже тукъ се дойде до подробности — за тѣи паречения стимулантенъ въпросъ, съ който по-специално се занима професорътъ г. Методи Поповъ, но ще се задоволя само съ това: великото признание къмъ откритията на нашата национална наука, къмъ работата на г. Методи Поповъ, обаче, азъ, ако и да не съмъ специално посетенъ на научни изследвания, трѣбва да кажа предъ народното представителство, какво не може да претендира, че г. Методи Поповъ е открялъ стимулантния въпросъ — това е старъ въпросъ, старъ принципъ въ науката.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. ст): Тамъ не сте правъ.

Ц. Пупешковъ (д. ст): Недейте отива толкова далече, недейте отрича науката.

П. Дичевъ (д. ст): Азъ не отричамъ науката; напротивъ, признавамъ я, но Вие още не знаете какво ще кажа.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. ст): Ще се смѣятъ хората единъ денъ, че ние тукъ не го признаваме, а вънъ го признаватъ.

П. Дичевъ (д. ст): Такова пѣщо г. Фаденхехтъ, не съмъ казалъ, но казвамъ, че стимулантнитѣ въпросъ се е развивалъ отдавна и още много ще има да се развива и ще видимъ докъде ще стигне. Законътъ осигурява средства и ученигъ могатъ да продължаватъ работата си. Не искамъ да кажа, че ще се стигне до така наречената лехова култура, която се появи следъ руско-японската война. Когато рускигъ помещници казаха на селянитѣ: „Ето ви лехова култура — чрезъ нея можете да направите много пѣщо, да направите голъмъ прогресъ. Защо искате повече земя?“, тѣ отговориха: „Вие вземете леховата култура, а дайте на насъ земята“. Никой никога не пренебрегва, но азъ съмъ длъженъ да подчертая, че имаме никакви аргументи, съ

които да можете да установите, че единия агрономъ, който притежава висше образование, който е специализиранъ, не е и не може да бъде човѣкъ на науката. И още: нашиятъ агрономически факултетъ трѣбва да бъде въ връзка съ опитното дѣло, защото тамъ трѣбва да се четатъ лекции и за нашето земледѣлие и именно за него. И приемамъ, че законопроектъ е добъръ, но приемамъ и една корекция, че за ръководния персоналъ изборното начало може да бъде прието, но трѣбва да се знае, че при тази тенденция на взаимстването на единъ и другъ, трѣбва да се осигури кой ще остане начело на тѣзи институти.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Тодоръ Влайковъ.

Т. Влайковъ (д. ст): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Започвамъ съ това, съ което свърши преждеговоривниятъ народенъ представителъ. Спомена се името на г. Методи Поповъ и се изказа нѣкакво мнение, съ което като че се обезважава паметта на онова велико изобретение, което той е внесълъ предъ насъ и предъ вѣшния свѣтъ. Нека отъ своя страна заяви, че азъ не сподѣлямъ това схващане. Азъ смятамъ, че действително онова, което е направилъ г. Методи Поповъ, е извъредно важно и за насъ и за науката изобщо. Надѣвамъ се, че то ще бъде отъ голѣма полза за повдигане земледѣлското производство въобще и че ще надигне името на нашето малко и скромно отечество. Дължамъ съмъ, обаче, да заяви, че въ комисията, когато съ били обсъждани тѣзи въпроси, името на г. Методи Поповъ е било споменавано всѣкога съ уважение и никога не е ставало дума за това, че единъ Методи Поповъ не може да намѣри мѣсто въ вѣшниятъ наученъ институтъ, каквито съществуватъ у насъ. Разбира се, най-напредъ неговото мѣсто е готово въ върховния наученъ институтъ въ Университета, но ако той нека да си послужи и съ другъ институтъ, тъй всѣкога ще бъдатъ на разположение му, както заяви това миналия пътъ и г. министърътъ на земледѣлието.

Къмъ въпроса. Материята на законопроекта, който разглеждаме сега, е една специална материя, една материя, която засѣга въпроси отъ чисто наученъ характеръ. Такава специална материя въ своитѣ подробности, естествено е, се урежда отъ специалисти. Ние, профанитѣ, особено когато сме патсварени като народни представители или като комисия трѣбва да се занимаваме съ този въпросъ, мѣстимъ се да доловимъ общитѣ задачи и главнитѣ линии въ тѣзи мѣроприятия, които предстои да бъдатъ узаконени. Въ този случай ние схващаме, общо казано, голѣмото значение, голѣмата важностъ на идеята за опитни институти, които се има предъ видъ като основа на законопроекта, схващаме по-нататъкъ въ общи черти, като какви институти би трѣбвало да съществуватъ, безъ да влизаме въ подробноститѣ имъ и въ тѣхното съществуване, въ тѣхното скъпнско назначение, мѣстимъ се да виникнемъ въ това, каква трѣбва да бъде организацията на тѣзи институти, какъ общо вземено, общото имъ ръководство, но, повтарямъ, подробноститѣ по тази материя се уреждатъ, посочватъ и даватъ отъ специалиститѣ. Така както е приготвенъ този законопроектъ, той е приготвенъ отъ специалисти по опитното дѣло и по агрономическата наука и ние тука всички изгѣло го възприехме. Въ комисията, където имахъ честта и азъ да попадна, ние се помъчихме, ние се постаряхме да виникнемъ по-дълбоко — доколко можемъ да разберемъ и схванемъ — въ неговитѣ общи линии. И разногласие по този въпросъ въ комисията нѣмаше. Въ печата, обаче, се изнесе този въпросъ, развиха се около него разисквания въ единъ и други вестници, видѣхме най-после, че и въ Народното събрание въпросътъ се постави малко по-друго-яче, отколкото е тука въ законопроекта. Защо? Защото нѣкой отъ общественитѣ, отъ широкия кръгъ общественници, можа да вникне въ неговата същностъ и да намѣри грѣшкой противоречия? Не! Това стана, защото една категория учени хора, нека го кажемъ, единъ отъ тѣхъ, прѣко заинтересовани въ единъ отъ тѣзи институти, каквито се има предъ видъ да се учредятъ, а други по професията си, какъ близко заинтересовани съ това дѣло, намѣриха, че разрешението на въпроса не става така, както тѣ като специалисти схващатъ. И нека го признаемъ, че при това уреждане на въпроса, както го виждаме въ законопроекта, съ засегнати малко или много и нѣкои тѣхни интереси — нека да не кажемъ материални, но научни или професионални интереси. Това съ хора, които

съ работили и работятъ въ единъ отъ тѣзи институти, главно въ Централния институтъ тука, и съ представителни на научни дисциплини, които могатъ да участвуватъ и представители на които участвуватъ въ тѣзи институти. И яви се най-напредъ между самитѣ учени, представителни на агрономическата наука, които завеждатъ работитѣ въ Министерството на земледѣлието и които създаватъ този законопроектъ, и тази категория учени хора единъ конфликтъ. Да го кажемъ, едно несъгласие, едно недоразумение или едно неспоразумение по-право, и това се изнесе въ печата. Трѣбва да признаемъ, че нѣкои отъ хората отъ тази категория съ твърде много енергични, твърде много близо до сърцето си взематъ тази работа и успѣха и тука и тамъ, на петъ, на десетъ мѣста да пишатъ, да се срѣщатъ съ тѣзи и съ опѣзи и да направятъ това различие въ схващанията, да направятъ отъ него единъ общественъ въпросъ. И нека веднага да кажа, че опѣзи приятелни, опѣзи наши другари, които въ миналото заседание изгѣлоха тука да оспорватъ законопроекта въ този неговъ членъ, който сега се разглежда, и въ другъ единъ членъ — защото всичката работа тука е за два члена, където се засѣга въпросътъ за съществуването на Централния опитенъ институтъ, и другъ единъ членъ, ...

Нѣкой отъ говориститѣ: Чл. 12.

Т. Влайковъ (д. ст): ... чл. 12, където се засѣга въпросътъ за персонала, който ще работи въ него — та, казвамъ, опѣзи наши другари, които въ миналото заседание изгѣлоха да изтъкватъ несъгласието си съ положението на законопроекта, въ същностъ — това не могатъ да го оспорятъ и тѣ — изтъкватъ и развиха възгледитѣ на тази категория хора. И нека изкажемъ — азъ поне за себе си изказвамъ — единъ видъ съжаление, че въ този случай тука се изнася като общественъ въпросъ и личната кауза на единъ човѣкъ, на единъ отъ най-главнитѣ представителни на това течение.

Разви се тука отъ моя добъръ приятелъ г. Костурковъ въпросътъ за положението на досегашния ръководителъ и директоръ на Централния опитенъ институтъ, г. Пущкаровъ. Ако е въпросъ да се оцени деятелността на г. Пущкаровъ, като човѣкъ на науката и като човѣкъ въ опитното дѣло, азъ не по-малко отъ мой приятелъ я ценя, не по-малко го уважавамъ и не по-малко признавамъ неговитѣ заслуги. И при това, ако г. Костурковъ може да каже, че той отъ десетни години — а тѣ не съ много десетни — му е приятелъ, азъ пъкъ ще кажа, че съмъ близъкъ на той човѣкъ отъ ученичество, защото съмъ му билъ учителъ, защото съмъ му съгражданинъ и повече го обичамъ, отколкото той го обича. Но, все пакъ, азъ смятамъ, че личната кауза на единъ такъвъ човѣкъ — макаръ че е близъкъ приятелъ на менъ и на г. Костуркова — на единъ такъвъ уважаванъ деецъ въ науката не трѣбва да се изтъква и намѣна въ такъвъ единъ общественъ въпросъ. И по-нататъкъ, когато единъ наши другари нализатъ и развнатъ тука схващането, гледннето на една категория учени, които иматъ по-друго разбиране отъ онова, което е изложено въ законопроекта и които, както казахъ, иматъ лична, не материална, но лична професионална или научна заинтересованостъ, менъ ми се струва, че тѣзи приятелни, които иматъ предъ видъ само това схващане, постѣпватъ не съвършено обективно и не така, както трѣбва да постѣпватъ общественни дейци и особено хора, като насъ, които съ поставени да разрешаватъ държавни въпроси. Ако внаги, при известни спорове, трѣбва да се изслушва и другата страна — *audire et altera pars* — то това е толкова по-необходимо въ такъва случаи, където трѣбва да се създадатъ известни законоположения, при установяването на които ако постѣпимъ единностранчиво, може да се направи фатална грѣшка. Е добре, тѣзи приятели, които изгѣлоха съ такъвъ жаръ, бѣхъ рекалъ, или съ такава енергия въ миналото заседание да защитаватъ това схващане, бѣха едностранчиви, защото тѣ имаха предъ видъ и съ имали предъ видъ само едната страна. И нека веднага да ви забележа, като членъ на комисията, че тѣзи хора имаха възможностъ да се явятъ тамъ и да изкажатъ своитѣ мнения; а безъ туй комисията, която искаше да бъде обективно осветлена върху тѣзи въпроси, ако не бѣха се явили, щѣше да ги потърси. И въ комисията дойдохъ и представители на тукашния Централенъ опитенъ институтъ, и представители на другитѣ клонове отъ естествентѣ науки, които иматъ съприкос-

повеинно съ това дѣло и които претендиратъ да иматъ решаващо влияние въ този редъ институти: представители на химическото дружество, представители на ботаническото дружество, природознатели и т. п. Всички обѣха допуснати съ готовностъ въ комисията и имаха възможностъ да изкажатъ своето мнение. Разбира се, че се изслуша и мнението на агрономитѣ, което се защитаваше и отъ тѣхни представители и — нека го призная — което най-после, най-достойно се защитава и отъ г. министъръ Молловъ, който съвмѣщава въ себе си и длъжността ръководителъ на земеделската политика, и длъжността на професоръ — единъ отъ основателитѣ на нашия агрономически факултетъ; тъй че въ сжщностъ неговото мнение е не само мнение на човѣкъ, който създава този законопроектъ, но и мнение на човѣкъ на земеделската наука. Ние, прочее, имахме възможностъ да изслушаме и едната и другата страна и опова, на което се установихме, е резултатъ не на едностранчиво схващане, но на обективната преценка и на дветѣ тѣзи схващаня. Както се вижда, спорътъ е между учени отъ една категория и отъ друга категория. Ние, признаваме си, не сме учени хора, особено по тая частъ, ние сме профани, но въ случая, поставени въ това положение, ми се струва, че ние сме арбитражъ. Малко или много ние разбираме и ако не можемъ да разберемъ сжщността, то можемъ да разберемъ лесно отъ две гледища кое е по-правото, разбира се отъ обществено гледище, защото имаме предъ видъ не частни, а обществени интереси. Ние, като арбитражи, поставени тамъ и патовадени отъ Народното събрание, като негови делегати, съ тази мисия преценихме едното и другото схващане и опова, което е поставено въ проекта, то е резултатъ на обективната преценка, при която се е имало предъ видъ всичко опова, което г. г. Костурковъ и Минковъ презъ втора ржка мѣсеха да изнесатъ тукъ и да убедятъ членоветѣ на Народното събрание, когато ние го чухме отъ първа ржка. Защото друго е единъ профанъ, като г. Костурковъ или като мене, да чуе пѣщо и да вземе да го развива тукъ, и друго е да чуешъ самитѣ представители на науката, които познаватъ и развиватъ тѣзи възгледи. Прочее, азъ пѣма да изтъквамъ основанията, поради които се възприе опова схващане, прикварано въ законопроекта.

Г. Дичевъ, който е членъ на комисията и същевременно специалностъ агрономъ, разви тукъ предъ насъ, защо не трѣбва да се допусне да съществува такъвъ Централенъ опитенъ институтъ, какъвто се оформява сега съществуващиятъ и за какъвто пледиратъ неговитѣ дейци. Това се уясни всецяло тамъ и пѣма да се връщамъ по този въпросъ — той се разбира.

Но има едно пѣщо, което се спомена тукъ и което азъ искамъ да подчертая, защото моятъ приятелъ г. Костурковъ въ последното заседание особено държеше на него. Вѣрно е едно: така както сж подраздѣлени тукъ опитнитѣ институти, има възможностъ да се създаде единъ опитенъ институтъ като централенъ, по безъ теппенцията, или безъ претенцията, по-право да кажа, да бъде той единственъ ръководителъ на всички опитни институти, а централенъ въ смисълъ, че ще бъде единъ за пѣтата страна и ще има за задача да се занимава съ научни издирвания по всичкитѣ клонове на земеделството. Такова пѣщо се допуска.

И друго едно. Въ този членъ съ законопроекта не се казва, че утре ще се създадатъ тѣзи и тѣзи институти — въ София централенъ, въ Садово такъвъ, другаде другъ — а се казва какви институти въобще могатъ да съществуватъ, и по-нататъкъ създава се единъ съветъ, единъ върховенъ институтъ, който ще определя — въ свързка съ нуждитѣ на времето и съ средствата — кога, къде и какъвъ отъ допуснатитѣ въ този членъ институти ще бъде създадени. Въ този върховенъ институтъ ще влизатъ най-компетентнитѣ хора по опитното дѣло и агрономическата наука, и даже по природознателнитѣ науки. Той, следователно, при това разпредѣлене на институтитѣ, може, ако намѣри за добре, ако намѣри за пужно, да учреди и единъ институтъ, който ще бъде единъ видъ централенъ, безъ претенцията да бъде главенъ ръководителъ на опитното дѣло, защото главенъ ръководителъ ще бъде именно този съветъ. Това е едното,

Другото е за сега съществуващия Централенъ изпитателенъ институтъ, за който отъ приятелитѣ или представителитѣ на това течение непремѣнно се иска да се изтъгне, да се каже тукъ, че ще съществува — макаръ че, както казахъ, безъ да бъде изрично казано, може да

бъде създаденъ, може да бъде учреденъ. Но г. Костурковъ особено, па и г. Сахаровъ, стояха на тая нощна дюмъ не го турите тукъ, вие ще го унищожите, и ще започнемъ по-нататъкъ да унищожаваме единъ научни институти, които сж създадени съ трудъ, които ще иматъ такава и такава пѣпачение. На тази тема днесъ, то се знае, че много може да се говори — при предположенето, че този институтъ ще се унищожатъ. Е добре, поставенъ направи този въпросъ на г. министра, той заяви, че този институтъ и това, което е създадено досега, пѣма да бъде унищожено. Това ни се обещавъ въ комисията, това разбираме и схващаме и ине. Тогава има ли смисълъ да продължаваме да говоримъ на темата какво пакостно значение има унищожението на едно пѣщо, създадено вече? Той може да бъде запазенъ като централенъ институтъ. А трѣбва да се има предъ видъ и другото, което изтъкна г. министърътъ — при агрономическия факултетъ има пужда да има единъ голѣмъ наученъ опитенъ институтъ и се има предъ видъ засега този, който вече е създаденъ, да бъде оставенъ като опитенъ институтъ при агрономическия факултетъ. Но тукъ пакъ г. Костурковъ веднага бърза да се противопостави, като прави едно сравнение, съ което нека да докаже, че се върши една безсмислена работа, като се съставя като опитенъ институтъ при агрономическия факултетъ. Той сравнява агрономическия факултетъ съ една опитна станция или опитенъ институтъ, и казва: „Какво обно може да има, какво сравнение може да се прави между единъ агрономически факултетъ, който има, както го каза той, научно-дидактически задачи, и единъ опитенъ институтъ“, който — не определя какви му сж задачи — по, да кажемъ, има научно-приложни задачи? Едното и другото, казва той, сж работи несравними, които не могатъ да иматъ пѣщо обно помежду си. Мене ми се струва, че г. Костурковъ прави тукъ една много голѣма, да го кажа, методологическа грѣшка, като съпоставя несравними величини. Не може да се сравни агрономическия факултетъ съ опитнитѣ институти, защото опитниятъ институтъ, който се придава на агрономическия факултетъ, е опитенъ институтъ; той не е поматца, той не се унищожаватъ отъ агрономическия факултетъ, и следователно, не можемъ да сравняваме агрономическия факултетъ съ опитнитѣ институти, а трѣбва да сравняваме опитния институтъ при агрономическия факултетъ съ другитѣ опитни институти.

М. Дилиановъ (з): Така и правимъ, г. Влайковъ. Всички, които говориха, тъкмо това правѣха. Разгърнете дневницитѣ, и ще видите.

Т. Влайковъ (д. ср): Моля, азъ за Васъ не говоря.

Председателъ: Моля, г. Дилиановъ, не прекъсвайго.

Т. Влайковъ (д. ср): Азъ чухъ много добре какво каза г. Костурковъ.

М. Дилиановъ (з): Не сте разбрали.

Т. Влайковъ (д. ср): Той сравняваше задачитѣ на агрономическия факултетъ съ задачитѣ на опитнитѣ институти.

М. Дилиановъ (з): Именно.

Т. Влайковъ (д. ср): Нека той ме опровергае. Защо Вие?

С. Костурковъ (д. ср): Не е истина.

М. Дилиановъ (з): Той казва, че не е истина.

С. Костурковъ (д. ср): Не намiramъ за лотрѣбно да опровергавамъ.

Т. Влайковъ (д. ср): Този терминъ „научно-дидактически задачи“ ми подсказва, че се отнася до агрономическия факултетъ. Обаче когато сравнимъ опитната станция при агрономическия факултетъ съ опитнитѣ станции гънъ отъ тоя факултетъ, ще видите че тѣ сж много близки. И еднатѣ и другитѣ институти иматъ за задача да правятъ научни опити въ областта на земеделството. Това е все едно да сравняваме, напр., една образцова гимназия при историко-физиологическия факултетъ — която е по-добре уредена и може да служи за образецъ на сѣбавъ, които следватъ факултета — съ една необразцова

гимназия; или да сравняваме една университетска клиника с една болница; и едното е болница, и другото е болница, само че клиниката има малко по-друга задача, и т. н. и т. н.

(Председателското мѣсто се заема отъ подпредседателя Н. Найденовъ.)

Следователно, въ случая този институтъ се запазва, безъ да се унищожава нищо отъ материалнитѣ му приспособления, и — нека да кажа въ отговоръ на това, което наблега най-много г. Костурковъ — хората, които сж намѣрили тамъ мѣсто да пренесобятъ своитѣ знания, нѣма да бждатъ разгонени, всички ще останатъ; и опазн го-снбжница, за която стана дума, че водѣла химическия отдѣлъ и която е пранана отъ г. Молловъ въ странство да се специализира, и опазн ботаникъ, който завежда ботаническия отдѣлъ. Всички тѣ ще запазятъ мѣстата си, ще служатъ на опитното дѣло като хора на науката, само че цѣлвятъ този институтъ ще мние подъ ведението подъ ръководството и подъ върховния надзоръ на Университета, на агрономическия факултетъ, който ще му постави научни задачи, разбира се, не чужди на интереситѣ на нашето земледѣлие, а въ връзка съ него.

Ето какъ стои въ действителностъ въпросътъ.

Азъ бихъ могълъ да се спра и на други въпроси, които се засѣгатъ отъ хората, които се противопоставятъ на законопроекта, именно по въпроса за мѣстото, което трѣбва да имъ се даде въ тѣзи опитни институти като ръководители, съ които въпросъ ще се занимаемъ, когато дойде да разискваме по чл 12; но сега оставамъ този въпросъ като си запазвамъ правото, ако стане пужда, да взема тогава думата.

М. Дилиановъ (з): Кажете, г. Влайковъ, кой органъ съгласно този законопроектъ ще обединява дейността на всички опитни институти въ страната?

Т. Влайковъ (д. сг): Върховниятъ съветъ по опитното дѣло.

М. Дилиановъ (з): Той не е постоянно учреждение; той е съвѣщателно тѣло при министра, което се свиква единъ пътъ въ годината. Въ чл. 6 има казано пѣтичко, но то е нищичко.

Т. Влайковъ (д. сг): Моля. — Първо, Върховниятъ съветъ по опитното дѣло; второ, отдѣлението при министерството, което отдѣление ще се занимава съ тѣзи работи, и най-главно, г. Дилиановъ — по Вие въ комисията мѣлахаге по тѣзи въпроси, и когато видѣхте, че излѣзоха тукъ пѣкон да говорятъ, рекохте да намѣрите козъ да се нахвърлите върху онова, което се създава отъ други и което вие не можахте да създадете — и най-главно, опитното дѣло ще се насочва отъ върховното учреждение въ нашата страна, агрономическия факултетъ, защото по-високо научно поставени хора отъ хората въ агрономическия факултетъ, които именно сж повикани да разработватъ агрономическата наука, у насъ дѣма. Тѣй че научнитѣ задачи не остава агрономическия факултетъ; практическитѣ задачи, задачитѣ на момента, ще се оставятъ отъ Върховния съветъ, който макаръ че веднажъ се свѣбра въ годината, но като се свѣбере веднажъ, ще опредѣли за цѣла година програмата и онова, което трѣбва да се създаде. Въ този съветъ сж повикани най-добритѣ преподавачи на опитното дѣло; тамъ има и хора, ако щете глѣдъ отъ агрономическата наука, хора отъ физикоматематическото дружество, хора на природознаниятното дѣло и т. н. Следователно, има кой да ръководи опитното дѣло и да го насочва въ имтя на едно научно разработване всичкитѣ въпроси по нашето земледѣлие и въ пята за разрешаване и постигане практическитѣ задачи въ всѣки моментъ въ дадени отрасли и въ дадени райони.

Ето защо, следъ тѣзи обяснения по опѣзи възражения, които се правятъ отъ една или отъ друга страна и които въ сжщностъ сж възражения на онази категория учени хора, които, така или иначе, излизатъ съ особено мнение — което мнение въ комисията бѣше обстойно изложено, изслушано и преценено — и следъ преценката на което мнение е създаденъ този членъ и въобще цѣлвятъ законопроектъ, азъ моля, г. г. народни представители, да вземете члена така, както е редактиранъ отъ комисията. (Ръководствения отъ створиснитѣ)

Председателстващъ Н. Найденовъ: Има думата парадниятъ представителъ г. дръ Владимиръ Руменовъ.

Дръ В. Руменовъ (д. сг): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Подигнатиятъ въпросъ, който протне много време, о въпросъ много важенъ, но същевременно и много сложенъ; той е въпросъ отъ специална компетенция. Разбира се, по таква въпросъ ние можемъ да разсъждаваме само така, както каза г. Влайковъ — отъ общо гледище, въ координация съ законитѣ, главно отъ гледище на практическото приложение. Не бихъ излѣзълъ да говоря и да продължавамъ дебатитѣ по тоя въпросъ, ако той нѣмаше известна аналогия съ други въпроси по медицинската и санитарната частъ, които сж почти идентични, и които отъ три години се разрешаватъ и не могатъ се разрешатъ.

Касае се само за това. Нищо не оспорва, че агрономическия факултетъ представява най-голямата компетенция по агрономическия въпроси. За мене е неясно следното: могатъ ли професоритѣ отъ агрономическия факултетъ да извършватъ практическитѣ задачи на тѣзи опитни станции? Не сжмъ компетентитѣ по агрономията, за да мога да кажа могатъ ли или не, и затова не изказвамъ мнение. Но по аналогия на туй, което става по медицинската частъ, мога да кажа следното. Медицинскиятъ факултетъ иска съществуващия сега Хигиенически институтъ, който се ръководи отъ Дирекцията на народното здраве — едно административно учреждение, което носи отговорностъ за хигиената и здравословното състояние на сгрната, едно учреждение, което има този институтъ като ордие, като средство, за да прилага своята програма — да се ръководи отъ професоритѣ при медицинския факултетъ. Чини ми се, че аналогията е еднаква. Казва се сега, че централното учреждение ще има, което ще ръководи. Отлично. Безъ такова централно учреждение не може да съществува такава една организация. Изследванията сж извъредно сложни и деликатни, а много отъ тѣхъ може би и сега захващатъ. Изследванията въ Германия, изследванията въ Америка, изследванията въ Австралия сж изследвания на тамгашни почви, а изследванията на нашата почва ще дадатъ може би съвършено други резултати. Затова изследванията трѣбва да станатъ на наша почва и въз основа на тѣзи изследвания да се приложатъ резултатитѣ на практика. Нѣмамъ нищо противъ, ако туй нѣщо е съвмѣстимо съ програмата и съ действителността на г. г. професоритѣ-агрономи. Но ако се сжди по това, което става по медицинската частъ, конкретенъ случай, г. г. народни представители, имаме въ Варша, гдето сега случайно дойде единъ параходъ съ съмноително чумно болни. Всичката санитарна административна властъ трѣбваше да изпрати тамъ персоналъ; и понеже г. професоритѣ по хигиена е и директоръ на Хигиеническия институтъ, той трѣбваше да замине. Той отиде. Безъ съмнение, него можеше да пратимъ, защото имаше другъ по-подходящъ. Той замина, той стоя тамъ, той води борбата, докато се свърши всичката тая работа. Но професорска работа тукъ липсва. Ето каде е въпросътъ.

(Председателското мѣсто се заема отъ председателя)

Въ опитнитѣ станции, разбира се, трѣбва да има специалитети, трѣбва да има хора най-подготовени, които да вършатъ тѣзи деликатни работи, обаче практическата страна на въпроса която е нужна за административно-финансово-стонанска властъ, дали тя е съвмѣстима съ научното учреждение, за мѣтъ този въпросъ не е разрешенъ. Мѣтъ ми се чини, че министерството трѣбва да има едно свое висше учреждение, което да ръководи всички тѣзи станции. Студентитѣ отъ факултета може да отиватъ да се учатъ въ тия станции, да видятъ какво се върши тамъ. Та по което схващане така трѣбва да бжде разрешенъ въпросътъ. Така азъ разсъждавамъ, като предпореждавамъ, че не сжмъ специалитетъ и не искамъ да влизамъ въ компетенциитѣ на други области; но ако може да се вземе по аналогия съ това, което става въ медицинката, това мога да кажа.

Председателъ: Понеже нѣма записани по чл. 2 други оратори, обявамъ дебатитѣ по този членъ за прекратени. Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Министъръ Я. Молловъ: Г. г. народни представители! Този въпросъ се дебатира твърде живо, което показва, че е единъ въпросъ важенъ. Азъ ще се постарая да дамъ пѣкон обяснения и да направя пѣкон възражения на мненията, които се изказаха тукъ отъ пѣкон господи.

На първо мѣсто дѣлка да възража на онова, което каза г. Дилиановъ. Той искаше къмъ внесенния законопроектъ

за сплитити и контролни земеделски институти да се приложи една държавна програма — така както било направено съгласно закона за водните синдикати. Ако това би могло да стане, аз бихъ билъ първият, който би поддържалъ едно такова желание. За голъмо съжаление, въ областта на земеделското опитно дѣло това не е възможно. Какви райони ще обхващатъ опитните районни станции — специални или общи — то е въпросъ, който подлежи на изучаване. България е твърде много разнообразна по своите почвени и климатически особености и преди да се каже къде какви институти трѣбватъ и съ какви задачи ще се занимаватъ, необходимо е да се направятъ основно проучване на страната въ климатическо и почвено отношение, на ако щете и въ стопанско отношение. Когато се е повдигналъ този въпросъ, азъ винаги съмъ казалъ, че грѣшката досега е била тамъ, че опитните институти не сж създавани, не сж откривани на мѣста, подходящи, стоварящи на дадените условия на единъ районъ, характеренъ по своите почвени особености, по своите климатически особености и по своите стопански особености. Необходимо е още на първо време, ако щете съ влизането на закона въ сила, да се направятъ едно бързо, бихъ казалъ, повърхностно проучване на нашата почва — не такава, каквото се прави въ нашия централенъ опитенъ институтъ, защото едно такова проучване, съ шплевъ химически и физически анализи, изисква единъ периодъ отъ 20 години, тъй като въ единъ периодъ отъ 10 години едва сж проучени почвите само въ две-три-четри околии. Необходимо е да се систематизиратъ всички изучавания въ нашата Метеорологическа станция, които сж непълни поради това, че маса наблюдатели пунктове сж откривани на мѣста, които не даватъ характеристика на ония земеделски стопански райони, които сж отъ значение за земеделска България. И, трето, бихъ казалъ, отъ смъществено важно значение е, България да бѣде очертана въ своите земеделски-стопански райони, за да не ставатъ тѣзи грѣшки, които сж ставали до днесъ; да се види, какви райони сж какво се характеризиратъ, какво се произвежда въ тѣзи райони, дѣ е ценитрѣтъ на тежестта на земеделското производство и къде трѣбва да бѣде насочена трансформацията на земеделското производство, за да стѣнимъ здраво и да не се губатъ и чудимъ откъде да започнемъ и де да свършимъ. Тѣй че, когато се иска една такава държавна програма за насъждане на опитните институти въ страната, трѣбва да се знае преди всичко, че това е невъзможно да стане съ дашните, съ които се разполага днесъ отъ изучаванията на климата, отъ изучаванията на почвата, отъ стопанското изучаване на нашата страна, въ която областъ има доста много статистически данни и материали, но които малко засѣгатъ земеделското производство въ неговата сѣщина, а повече го засѣгатъ въ неговата повърхностъ, ако бихъ могълъ така да се изразя.

Отъ мнозина се повдигна въпросътъ за ръководството на опитните институти у насъ — кой собствено да ръководи тѣзи опитни институти? Г. Дилиновъ повдигна въпроса за спора между естественици и агрономи. Дълга да отбележа, че този въпросъ действително е отъ смъществено значение, но мене ми се струва, че г. Дилиновъ бѣше правъ въ последната половина на своята речъ и тамъ азъ бихъ се поднесалъ съ двете си ръце — да дадете ръководството на единъ опитенъ институтъ на единъ естественикъ, който има и агрономическо образование. Единъ естественикъ може да бѣде добъръ въ областта на физицитѣ растения, може да познава инфузоритѣ, но, ако той не знае да се счита съ стопанско-земеделските условия на една страна, ако не знае да мисли, бихъ казалъ, стопански, той не може да насочва и разрешава правилно въпроситѣ, които сж отъ жизнено значение за земеделството, за помилка на нашето селско население. Тѣй че, ако е въпросъ за естественицитѣ, азъ бихъ казалъ така: ръководството на опитните институти може да бѣде повѣрено на естественикъ само тогава, когато тѣ сж добили и съответно агрономическо образование. За голъмо съжаление, бихъ казалъ, у насъ, въ България, има само единъ човекъ естественикъ и агрономъ — това е г. Странски. Въ Русия, където съмъ се учили, въ последните години 75% отъ хората въ агрономически институти бѣха добили висше естествено-историческо образование; свършватъ естествена история и следъ това отиватъ да добиятъ висше агрономическо образование. Тамъ, мисля, въпросътъ е разрешенъ много правилно.

Но докогато ще дойдемъ до това време и докогато нѣмаме гаранции, че ще имаме такива хора — а въ Бъл-

гария нѣмаме нито единъ, освенъ г. Странски — нѣта се кому трѣбва да повѣримъ шефството, ръководството на единъ опитенъ институтъ, който си поставя за разрешаващи конкретни задачи, които интересуватъ тази или онази областъ отъ земеделството въ нашата страна? Моите почитания, моите дълбоки уважения къмъ всички г. г. естественици. Тукъ, между прочемъ, азъ дължа да подчертая, по поводъ на онава, което каза г. Костурковъ за г-ца Стефанова, която бѣше командирована да се специализира въ химия, че азъ ѝ продължихъ командировката да остане въ Германия; азъ обявихъ конкурсъ по метеорология между физици и математици, за да се специализиратъ хора по тази наука, защото тя е отъ смъществено значение, за да може да се изучи климатътъ на нашата страна; азъ обявихъ редица други конкурси. Нѣщо повече: Министерството на земеделството е, което праща да се специализиратъ наши химици по земеделска химия. Вие вѣждате, че химикътъ се специализира за митинцитѣ, специализира се по физиологична химия и пр.; той трѣбва да се специализира и за земеделска химия, защото само тогава може да бѣде полезенъ. Не можете да вземете единъ химикъ свършилъ университетъ, напълъ или другъ, и да го турите да работи въ областта на земеделската химия. Министерството на земеделството специализира двама души. Агрономическиятъ факултетъ петърски химикъ за ръководството на агрономически анализи въ България. Яви се единъ кандидатъ, свършилъ нашия Университетъ, дълготгодишенъ асистентъ въ него по химия. Господинътъ, за да стане достоенъ да работи въ областта на земеделската химия трѣбваше, следъ като бѣше избранъ за доцентъ, да отиде да се специализира въ Германия да работи тамъ 1—2 години, за да се върне тукъ подготвенъ да работи въ тази областъ. Ще ме извините, че азъ се отъличавамъ и искамъ съ примѣри да ви осветля; по това е необходимо, за да може въпросътъ да получи едно правилно разрешение.

Две думи по въпроса за изучаването на почвитѣ, понеже се допуска една грѣшка и отъ тамъ се грати пѣрно много сериозно. Г. Костурковъ каза следното пѣрно: „Почвитѣ се изучаватъ въ лабораторитѣ“. Това е вѣрно, но тѣ се изучаватъ не въ естествено-историческите институти, тѣ се изучаватъ въ лабораторитѣ на агрономически институти и при помощта на химията. Но за да знаете какво да анализирате, трѣбва да пропътувате цялата страна, трѣбва да пропътувате областитѣ които ще искате да изучите, да установите типичните райони, отъ гдето да вземете почви, които да занесете въ лабораторитѣ. Това, който не знае да установи една типична почва, той не може да събере ценни данни върху които да гради заключенията.

Въ отговоръ на г. Костуркова ще си послужа съ нѣколко малки шпата — за което мога да ме извините: вѣрно, смѣтамъ, че времето е много скъпо и не бива да злоупотребяваме съ него. Ще ви цитирамъ отъ книгата на г. професоръ Прянишниковъ, който е естественикъ и агрономъ — г. Дилиновъ поне е слушалъ за него, знае неговото име и знае какво той представлява въ свѣтовната наука. Г. професоръ Прянишниковъ, който е билъ изпратенъ да изучава висшето агрономическо образование въ Европа, въ своята книга „Висшите агрономически училища“ — една отъ най-хубавите книги по този въпросъ, поне споредъ моите разбирания — казва на първо мѣсто специално за започнатитѣ на висшите учебни заведения, следното (Чете): „Както гласи § 1 отъ устава, Берлинската земеделска школа поставя за своя задача да служи не само на дѣлото на преподаването, но и на дѣлото на изследването въ областта на земеделството, геодезията и т. н.“ Нѣщо повече. Въ една забележка въ книгата му се казва: (Чете) „Да не се удивлява читателътъ, че ние сме намѣрили за изучаване да цитираме отъ устава, едно такова общо мѣсто, като че пѣсѣдържане пѣшно особено. Това дължимъ да го направимъ, защото у насъ още се намѣратъ хора, които като прочетатъ подробно формулата, се питатъ: „Какъ? Знаемъ у васъ има две учреждения — учреждения, които да учатъ и учреждения, които да наследватъ“, т. е. хора, които не могатъ да разбератъ, че тази работа е пѣдѣлива, че ти трѣбва да бѣде само на едно мѣсто.

Още единъ цитатъ ще ми позволите. Касае се за мнението на професоръ Рюккера: (Чете) „Въ такъвъ отдѣлъ на науката, като агрономията, не бива да преобладава обучение съ четенето на лекции и то съвсемъ не трѣбва да стои на първо мѣсто. Много по-важно за агрономическия училища е да се застъпятъ въ голъмъ размѣръ продуктивната научна работа“. Тамъ пѣкъ, където тѣзи на-

точникъ на оживление отектствува, тамъ каквото некаже количество на най-хубави лекции да се четат, не помагате. Ще ви посоча и още едно мнение на уважаемия д-ръ Тилъ, подчертава отъ професоръ Пряншинковъ — цѣлния цѣлителъ нѣма да ви чета, ще ви подчерта самъ въ общи думи мнението; той казва: „Тази е най-висшата задача на едно висше учебно заведение, която може да бъде изтъквана като такава“. Тукъ сж събрали, г-да, дащи за организацията на оитното дѣло въ всички европейски страни — Франция, Белгия, Германия, Италия и т. п. За голѣмо съжаление, скъпи твърде много времето ви и нѣма да се спирамъ надълго и широко да обявявамъ това.

Една фактическа поправка тѣкъ на г. Дичевъ. Розовото оитно поле въ Казанлъкъ не е създадено отъ Централния оитен институтъ, а още навремето е създадено отъ покойния Малковъ; и земледѣлското оитно дѣло у насъ е създадено отъ покойния Малковъ — неговъ родоначалникъ е той.

С. Костурковъ (д. ст): Ще ми позволите ли, г. министре, да Ви кажа азъ нѣщо друго — че той институтъ за проучване на розовата култура не е могаль да открие нѣщо отъ основа, за което ужъ е създаденъ, . . .

Министъръ Я. Молловъ: Зная, зная, г. Костурковъ. Азъ ви говоряхъ при разискванията по първото четене на законопроекта.

С. Костурковъ (д. ст): . . . и че самъ Централниятъ оитен институтъ е открилъ болестта, която коси розовата култура въ България, и сега скъпниятъ институтъ заедно съ специалисти се стреми да открие и дѣкарството противъ тая болестъ?

Министъръ Я. Молловъ: Г. Костурковъ! На първо време още покойниятъ Малковъ си постави тази задача. Той бѣше единъ отъ най-добритъ наши специалисти и въ областта на агрономията, на чистото земледѣлие, и безъ да бѣше естественикъ, той бѣше единъ отъ най-добритъ наши фитопатолози. Зная, че покойниятъ Малковъ бѣше единъ добъръ ентомологъ и възрѣки че въ България имаме твърде много естественици и ентомолози, които не знаеха що е приложна ентомология, той пръвъ посочи средствата за борба противъ неприятелитъ, болеститъ по културнитъ растения. И фактъ е, че днесъ въ България имаме много ентомолози, подготвени въ нашия Университетъ, по когато агрономическиятъ факултетъ обявява катедра по ентомология, намрчатъ се хора подготвени по ентомология, по насѣкоми, по когато дойде да се държатъ хора по приложна ентомология, такива пѣма и не се намрчатъ, и твърде оскъдателно, защото ентомологитъ може отлично да познава систематиката на насѣкомитъ, обаче когато дойде да търси средства за борба съ тия неприятели, той се сѣдва поради липса на отбрани практически познания, които не е ималь възможностъ да добие.

Още една грѣшка дължа да поправа. Оитната станция въ Русе бѣла изпратила жита за анализране тукъ. Това фактически не е вѣрно. Вѣрно е едно, че научницата на г. Иванова дадохъ въ резултатъ откриването на нѣколко нови сортове пшеница и тѣзи нови сортове пшеница трѣбваше да бъдатъ анализирани въ Русенската оитна станция — това е вѣрно, защото и тамъ има химикъ — но тѣ не бѣха анализирани тамъ не за друго, а защото г. Ивановъ бѣше прѣмѣстѣнъ за главенъ инспекторъ въ Министерството на земедѣлнето и той искаше да си прибере цѣлния този багажъ, който бѣше неговъ дългогодишенъ трудъ, и да се анализира тукъ подъ неговъ контролъ.

Дълга да изтъкна и да подчертая, че азъ не мисля да изхвърлямъ отъ оитнитъ институти научнитъ сили за работа, които Министерството на земедѣлнето редъ години е подготвило и азъ съмъ подготвилъ. Тѣмо обратното, дължа да подчертая, че безъ научни сили, специално подготвени за работата, която имъ предстои, естественици или агрономи, това е безразлично, Министерството на земедѣлнето не може да бъде. Нѣщо повече бихъ казалъ — че само безъ естественици или агрономи, но и безъ инженери то не може да бъде. Единъ естественикъ, ако не е специализиралъ по работата, която има да върши въ областта на химията, на физиологията, или въ областта на ентомологията и болеститъ на растенията, ако нѣма специална подготовка, следъ като е добилъ висшето си образование, той не може да бъде годенъ да работи въ земедѣлскитъ оитни институти, първо, и второ, агрономитъ, свършилъ висши учебни заведения, за да бъдатъ годни за работа въ оитнитъ институти, и тѣ трѣбва да бъдатъ

специализирани. Не се допуца да работи въ оитнитъ институти човѣкъ, който не се е специализиралъ за работата, която му предстои да върши. Същото е и за инженеритъ. Ние имаме много инженери у насъ, но когато потрѣбимъ инженеръ по земедѣлската механика, инженеръ по земедѣлскитъ машини, не го намираме и ние трѣбваше да специализираме такива — специализира Министерството на земедѣлнето единъ, днесъ Университетътъ специализира другъ, за да намѣри професоръ, който да чете лекции по земедѣлскитъ машини. Това е специална работа, г-де, нека се и специална подготовка.

Азъ съмъ писалъ и говорихъ за луждитъ на земедѣлското оитно дѣло още въ 1915 г., когато не съмъ мислилъ никога да ставамъ министъръ. Азъ изтъквахъ нуждата отъ земедѣлското оитно дѣло за страната, понеже съмъ схващаль, че за разрешението на голѣмия въпросъ, който интересува земедѣлска България, най-важното е да се намѣрятъ средства да се засели това земедѣлско производство. И азъ въ програмата на днешното правителство на първо мѣсто — макаръ и нѣкои да шатравиха тукъ белажки — турихъ закона за земедѣлскитъ оитни институти. Да повишите производителността на земята два пѣти, да увеличите производителността на добитѣка — това е единъ отъ най-голѣмитъ въпроси и, мене ми се струва, едно отъ най-правилнитъ разрешения на аграрния въпросъ у насъ. Това е по-скоро единъ аграрнокултуренъ въпросъ, но все така и единъ въпросъ за създаването на блага, да се увеличи производителността на дадено парче земя и да можешъ да изкарашъ отъ 20 декара основа, което изкарашъ днесъ отъ 40 декара.

Съ този законопроектъ, който внесохъ, и съ основа, което комисията направи, ние сме се стремилъ да дадемъ най-правилно и най-рационално разрешение на въпроса. Вие ще гласувате и ще решите кое е най-правилното.

Дълга да заявя и да подчертая, че ако вие намрчате, че въ България има доста много материални средства и доста много научно подготвени сили за оитни земедѣлски институти и паралелно съ съществуващитъ да създаватъ и други тукъ-таме, създайте ги, г-да. Единъ министъръ на земедѣлнето не може да бѣга отъ много оитни институти, на билъ тѣ центрилни, районни или каквито и да сж. Въпросътъ не е тамъ обаче. Азъ като министъръ на земедѣлнето трѣбва да заявя, че въпросъ отъ това нѣма да явява, стига да намѣрите достатъчно много средства и достатъчно много сили, за да се създаде действително оитно дѣло, каквото трѣбва да имаме въ една земедѣлска България. Защото мене ми се струва, че земедѣлска България трѣбва най-сетне да получи институти, които да дадатъ правилни насоки и правилно разрешение на голѣмия въпросъ, който насъ интересува. (Ръкоплѣскация отъ говорещитъ)

Председателъ: Има думата г. министъръ-председателъ.

Министъръ-председателъ А. Ц. Цанковъ: Г. г. народни представители! Азъ вземамъ думата, за да поддържамъ министра на земедѣлнето въ тезата, която той си е поставилъ, и въ началата, които е прокараль въ чл. 2 отъ дебатирания законопроектъ. По моему, цѣлниятъ споръ се свежда къмъ това, дали оитното дѣло трѣбва да се предостави на специалнитъ оитни институти, така както тѣ съ формулирани въ тоя членъ, или надъ тѣхъ трѣбва да има единъ обединяващъ оитен институтъ, централенъ, който не само да ни представлява, по който да ръководи работата на отдѣлнитъ институти. Споритъ е, следователно, за съществуването на Централния оитен институтъ въ София. Министерствъ на земедѣлнето, пръвъ и азъ, сме заявявали предъ всички оити, които съмъ идвалъ предъ мене да правятъ постановки, за да се запази съществуването на този институтъ, че този институтъ нѣма да бъде унищоженъ, но че той ще се ограничи въ рамкитъ, които законитъ му постави. Той не може да бъде централенъ оитен институтъ, защото оитното дѣло се ръководи и ще се ръководи отъ Министерството на земедѣлнето, отъ основа министерство, което съ редица мѣроприятия прокарва и осъществява известни свои стопанско-политически проблеми.

Историята на Централния оитен институтъ, ако нѣкоя отъ васъ я знаятъ и ако си я припомнятъ, ще обясни и цѣлния споръ, който се води тукъ. Първосъздателъ на този Централенъ оитен институтъ е молятъ колега който сега егон отъ дѣсно — г. Рашко Маджаровъ, когато нѣмаше още агрономически факултетъ, когато не съществуваха такъвъ и, следователно, когато нѣмаше къде, въ България да се разработватъ научно известни

въпроси извън нашата аграрна политика и известни аграрно-културни проблеми. Този институт имаше още и друга задача: да се поприберат у него ония научни сили, които не могат да намират приложение на своя труд във съществуващите у нас научни институти, какъвто бѣше напр. Университетът и каквито по-късно сж специални опитни институти. Той наподобяваше на мѣстна лочва въ миниатюръ онова, което германците имат въ своя „Кайзер-Вилхелм-институт“, дѣто сж събрали свои цѣлъ отъ нѣмските учени, които не могат да получатъ професорска катедра, които не могат да намиратъ приложение на своите научни познания и наученъ трудъ въ университетските лаборатории. България, за нещастие, не е толкова голѣма и нѣма толкова много научни сили, че да се чудимъ къде да ги денемъ, за да създадемъ за тѣхъ специални научни институти. Университетътъ, прибра и постоянно прибира онова, което се прояви и е годно да работи научно. Въ всички факултети има единъ напътъ отъ много млади и обещаващи научни сили. Но създаде се Централниятъ опитенъ институтъ. Той, обаче, за нещастие, като имаше предъ видъ за какво е създаденъ — да разрешава научно известни проблеми — не можа да влѣзе въ своите релси и не можа да влѣзе, защото е намѣстиванъ, защото има другаде по-компетентни и при по-добри условия поставени институти, които разрешаватъ въпроси отъ подобенъ характеръ. Това сж университетските лаборатории въ физико-математическия факултетъ, сега въ агрономическия факултетъ, въ медицинския факултетъ, въ ветеринарния факултетъ, ако се отворятъ такъвъ и който е на пътъ да се отвори, и т. н. и т. н. Затова Централниятъ опитенъ институтъ, имайки предъ видъ неговите задачи, се постара да обеме и да обобщава единъ видъ цѣлата научна деятелностъ на съществуващите изпитателни станции. И възнаха въ единъ видъ пакъ, защото всѣка станция е поставена при конкретни условия и, ако щете — струва ми се, че съ това ще се съгласи и г. министърътъ на земледѣлието — има да разрешава и конкретни проблеми на района и следователно не може да се поддаде на едно централно ръководство. Всѣка станция, поставена въ конкретни условия, си създава и свои специални задачи на самото мѣсто. Какъ ще може Централниятъ опитенъ институтъ да дирижира тѣзи задачи? Какви сж собствено задачите на всѣки изпитателенъ институтъ? Тѣ сж: се методитъ на науката да даде разрешение на известни практически проблеми, на известни проблеми, които трѣбва да получатъ практическо приложение. Това е задача на всѣки конкретенъ опитенъ институтъ. Централниятъ — той се занимава съ по-високи проблеми, съ чисто научни проблеми. Него може да не го интересува какви сортове пшеница има въ България и кой сортъ пшеница при каквитъ климатически или почвени условия е най-пригоденъ; него може да го интересува химическия съставъ на тия сортове и пр. Създаденъ този конфликтъ отъ това, че Централниятъ опитенъ институтъ не може да влѣзе въ истинския си пътъ, той се бори единъ видъ за светло съществуване, което не е застрашено — нѣма ние да го застрашимъ — но, както каза г. министърътъ на земледѣлието, ние желаемъ — това е въ програмата на нашата политика — да поставимъ опитното дѣло на конкретни, реални условия, за да даде то практически резултати. Ако държавата има средства, ако има достатъчно учени и ако ние ни дадете средства, ние ще подобримъ хора, можемъ да ги създадемъ дори, и ще направимъ и такъвъ институтъ, но той ще си бѣде нѣщо специално и самостоятелно, независимо отъ тая законъ, въ чл. 2 на който ние поставяме за разрешение една определена програмна задача — да разрешимъ въпроса за организацията на нашето опитно дѣло, което е така изложена въ самия законпроектъ: институти, дирижирани отдѣлно, подъ ведомството на Министерството на земледѣлието, ръководени отъ единъ висшъ съветъ на опитното дѣло, който ще обмисля, ще конкретизира задачите, а институтътъ ще ги разрешава съ помощта на научните методи и ще дава добититѣ резултати. Дали дия резултати ще се приложатъ или не, това ще зависи отъ редица условия. Ние смѣтаме, че така най-правилно и най-добре се организира опитното дѣло у насъ, че така то се въвежда въ една система, която ще даде и желанитѣ добри резултати. Ето защо и азъ се присъединявамъ къмъ мнението на комисията и моля чл. 2 да бѣде приетъ така, както той е редактиранъ отъ комисията. Ако трѣбва, да обмислимъ и въпроса за единъ централенъ опитенъ институтъ, но този въпросъ Lederite го смѣси въ настоящия законпроектъ. Ние сме готови да го разискваме и, ако имаме средства, да се върнемъ и на неговото разрешаване, и да създадемъ най-сетне, пакъ въ единъ ин-

ститутъ. Но, правете си смѣтка, при съществуването, на университетски лаборатории, при малката наличностъ на учени сили, дали такъвъ институтъ би могълъ да съществува. Ако може, ще го поддържаме; не сме регресси да преследваме научнитѣ сили, които биха желали да се проявятъ. Това искахъ да кажа, преди да се гласува чл. 2 отъ законпроекта. (Ръкоплѣскания отъ събориститѣ).

Председателъ: Г. г. народни представители! Преди да поставя на гласуване чл. 2 отъ законпроекта тѣй, както е приетъ отъ комисията и както се поддържа отъ г. министъръ-председателя, ще положа на гласуване предложението на народния представител г. Атанасъ Миниковъ по чл. 2, въ смисълъ, къмъ чл. 2 да се прибави нова алинея: „Обединенето работитѣ на опитнитѣ и контролни станции се възлага на Централния земледѣлски изпитателенъ институтъ въ София“. Които отъ васъ приематъ това предложение на г. Миниковъ, моля да вдигнатъ рѣка. Мнѣшество, Съборието не приема.

Ще положа на гласуване чл. 2 тѣй, както е приетъ отъ комисията и както е докладва отъ г. докладчика. Които отъ васъ приематъ чл. 2 тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство Съборието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ: (Чете)

„II. Опредѣляне задачите и плана за дейностъ на отдѣлнитѣ опитни и контролни земледѣлски институти“.

Председателъ: Ще положа на гласуване заглавието на дѣлъ II отъ законпроекта. Тия отъ васъ, които приематъ заглавието на дѣлъ II отъ законпроекта, както е прочете, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Съборието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д.): Комисията слѣ чл. чл. 3 и 4 въ единъ чл. 3 съ следната редакция: (Чете)

„Чл. 3. Земледѣлскитѣ опитни станции проучватъ и разработватъ въпроси извън областта на селското стопанство въ свръзка съ нуждитѣ на земледѣлието и клоноветѣ му въ отдѣлнитѣ райони за дейностъ.“

„Опитнитѣ полета, градини, лозя, обори и пр. установяватъ чрезъ надлежни опити най-целесъобразни и подходящи за условията на района имъ начини за отглеждане на земледѣлскитѣ растения и домашни животни.“

„Опитнитѣ участъци разрешаватъ въпроси извън областта на земледѣлската техника отъ мѣстно значение. Тѣ се уреждатъ въ районитѣ на опитнитѣ полета, градини, лозя и пр., когато въ тѣзи райони се срѣщатъ участъци, които се различаватъ отъ преобладаващия типъ по своитѣ природни особености или по културнитѣ растения, които се отглеждатъ въ тѣхъ.“

„Наблюдателнитѣ пунктове извършватъ системни и разнообразни наблюдения върху условията за развитието и върху самото развитие на културнитѣ растения и домашни животни.“

„За разрешаването важни за земледѣлскитѣ стопанства въпроси се огледатъ на реалнитѣ условия на земледѣлскитѣ стопанства, всички земледѣлски институти уреждатъ задължително въ широкъ размѣръ опити и въ отдѣлни частни стопанства.“

„Постижнатитѣ отъ изучаването и опититѣ резултати се правятъ достъпни на земледѣлското население.“

Председателъ: Понеже по чл. 3 диктой не иска думата, ще го положа на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 3, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Съборието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д.): Чл. 5 става чл. 4. (Чете го — вж. приложение № 2, Т. I)

Въ този членъ комисията извърши поставенитѣ въ скоби думи: „обща, специална, районна и пр.“; замѣни думата „респективната“ съ „надлежната“; думата „коллективнитѣ“ — съ „масовитѣ“; думата „респективнитѣ“ — съ „надлежититѣ“ и зачеркна думата „коллективни“.

Председателъ: Понеже по чл. 4 диктой не иска думата, ще го положа на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 4 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Съборието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д.): Чл. 6 става чл. 5. Комисията го прие въ следната редакция: (Чете)

„Чл. 5. Земледѣлските опитни и контролни станции иматъ отдѣли и секции, числото и видътъ на които е въ зависимость отъ нуждитъ и особеноститъ на тѣхнитъ райони и характера на тѣхнитъ задачи. Споредъ предназначението си и тѣ могатъ да бъдатъ снабдени съ отдѣлни лаборатории, кабинети, библиотеки и др. спомагателни сгради, необходими за изследванята и опититъ“.

Председателъ: Понеже по чл. 5 никой не иска думата, ще го положа на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 5 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д.): (Чете)

„III. Съвети по опитното дѣло“.

Председателъ: Ще положа на гласуване заглавието на дѣло III. Ония отъ васъ, които приематъ заглавието на дѣло III тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д.): Чл. 7 става чл. 6 Комисията го прие въ следната редакция: (Чете)

„Чл. 6. За откриване и закриване, за правилното организиране опитнитъ институти въ страната, за тѣхното правилно функциониране и за осигуряване на полезни за земледѣлското стопанство резултати, се грижи, като върховенъ органъ, Министерството на земледѣлието и държавнитъ имоти, подпомогатъ отъ специаленъ съветъ по опитното дѣло при него, който се състои: отъ началника на земледѣлското отдѣление, заведующия опитнитъ институти при Министерството, шефоветъ на опитнитъ станции, двама ръководители на опитнитъ полета, лозя и лр., и единъ директоръ на подвижна земледѣлка катедра, по назначение отъ министъра на земледѣлието и държавнитъ имоти, най-малко двама професори отъ Агронимическия факултетъ и единъ отъ Физико-математическия при Софийския университетъ, посочени отъ същитъ факултети, директора на централната метеорологическа станция и по единъ представителъ на Българското земледѣлко дружество, Дружеството на българскитъ агрономи, Природоизпитателното дружество и петъ известни деятели въ областта на опитното дѣло по назначение отъ министъра на земледѣлието и държавнитъ имоти.“

„Съветътъ по опитното дѣло се свиква отъ Министерството на земледѣлието и държавнитъ имоти всѣка година на редовна сесия единъ път и на извънредна сесия, когато нуждата наложи“.

Г. г. народни представители! По редактирането на този членъ дълга да дамъ следнитъ обяснения. Когато парламентарната комисия по Министерството на земледѣлието и държавнитъ имоти разглеждаше законопроекта, явиха се предъ нея представители на природоизпитателното дружество, на дружеството на химикитъ, на дружеството на физикитъ и на всички ония, които смѣтаха, че сж заинтересовани, че имъ се затваря мѣстото да работятъ въ областта на опитното поле, като не имъ се дава мѣсто въ този съветъ. По първоначалния проектъ тия дружества ще бѣха взети предъ видъ. За да се даде възможностъ на всички онези, които се интересуватъ и които искатъ да положатъ своитъ усилия въ опитното дѣло, прие се въ този съветъ да има петима известни деятели въ областта на опитното дѣло. По такъвъ начинъ се разреши оная голѣмъ въпросъ, който се повдигаше, както знаете, въ изложбата на различнитъ научни дружества — да могатъ тѣхни представители да участвуватъ въ съвета по опитното дѣло. Прие се също така да участвува и единъ професоръ отъ физико-математическия факултетъ. Тѣзи обяснения смѣтахъ за нужно да дамъ, за да имате предъ видъ, че комисията е взела подъ внимание всички претенции, които сж представили разни дружества за участие въ този съветъ.

Председателъ: Има думата г. Милчо Дилиановъ.

М. Дилиановъ (з): Г. г. народни представители! Съ извърлянето отъ чл. 2 на Централния земледѣлки изпитателенъ институтъ въ София, ние поставяме на неговото мѣсто една опитна станция, която ще остане въ бѣдаше при еднакви условия, почвени и други, които постепенно ще докараатъ единъ денъ нейното закриване. Ако тя би останала единъ централенъ изпитателенъ институтъ, действително ще може да съществува защото при нея ще бѣдатъ всички онези лаборатории, които ще разработватъ въпроситъ отъ чисто наученъ характеръ.

Но независимо отъ туй, въ чл. 6 азъ не намирамъ достатъчно гаранции, че опитното дѣло въ страната ще може да бѣде ръководено правилно, защото не виждамъ единъ какъвъ годе институтъ при Министерството на земледѣлието, който не само да ръководи опитното дѣло, но да извършва и оная контрола, която ще бѣде необходима за неговото правилно развитие. Тукъ е казано, че въ състава на съвета ще влѣзѣ началникътъ на земледѣлското отдѣление — лице, което не ще може да се занимава съ тази работа, защото то преди всичко не ще бѣде специалистъ по опитното дѣло. Също така влиза заведующиятъ опитнитъ институти при Министерството. Кой ще бѣде този заведующъ опитнитъ институти? Яичи, че ще има едно лице, но какво ще бѣде това лице, итъкакъвъ началникъ или подначалникъ, това не е обозначено и ще стане нужда този въпросъ да се урежда въ закона за бюджета, а тамъ именно ще се даде най-неправилно разрешение на този въпросъ и не се знае дали ще може да бѣде прокарано въ бюджета едно отдѣление по опитното дѣло. Тѣй че азъ бихъ направили предложението: вмѣсто да има заведующъ опитнитъ институти при Министерството, да се създаде отдѣление по опитното дѣло при Министерството, съ свой контроленъ инспекторатъ. Иначе действително ще дадемъ автономия на районнитъ инспекции, което е отъ абсолютна необходимостъ, за да могатъ тѣ свободно да проявяватъ своитъ инициативи тамъ, но Министерството не ще може да обединява тѣхната дейностъ и не ще може правилно да ги контролира само чрезъ итъкакъвъ информационенъ представителъ въ този съветъ, който ще бѣде като че ли постояненъ органъ по опитното дѣло при Министерството.

Второ. Въ тоя голѣмъ, многоброенъ съветъ — повече отъ 20 души — влизатъ петъ известни деятели въ областта на опитното дѣло. Не знамъ, но мисля, че г. министърътъ въ тоя моментъ не би могълъ да намѣри петъ души известни деятели въ областта на опитното дѣло у насъ, които да призове въ този съветъ. Друго е да кажемъ, за една Чехия, където има частни опитни, семе-производни и други стопанства, където хората сж посветили живота си и сж създали една голѣма работа въ тази областъ. Понеже у насъ нѣма такива хора, азъ мисля че е умѣстно да се остави такава една клауза: „Дава се право на министъра да призове въ съвета по опитното дѣло проявили се въ областта на опитното дѣло лица на частна практика“. Само по този начинъ ще избѣгнемъ единъ тормозъ въ съвета, като влѣзватъ често пати случайни хора, за да се изпълни законътъ, да има петъ души, безъ тѣ да отговарятъ на своето предназначение.

Р. Василевъ (д. ст.): Законътъ ще се прилага за въ бѣдаше и тогава, ще се намѣрятъ такива петъ души.

М. Дилиановъ (з): Трето. Въ този съветъ влиза единъ представителъ на Българското земледѣлко дружество. Мене ми се струва, че представителътъ на Земледѣлското дружество, което е едно кооперативно дружество, би трѣбовало да се махне, още повече, че има представител на агрономическото дружество.

Четвърто. Понеже опитното дѣло ще засегне твърде много и друга една област — скотовѣдството — азъ мисля, че е добре въ този съветъ да влѣзѣ и началникътъ на ветеринарното отдѣление, защото въ тоя съветъ той ще бѣде само полезенъ, а отъ друга страна нѣма никаква опасностъ, че неговиятъ гласъ ще бѣде решаващъ; та да натрапи известни свои крайни мнения.

Председателъ: Г. Дилиановъ! Моля, дайте ми писмено Вашето предложение.

Има думата народниятъ представителъ г. Георги Пѣевъ.

Г. Т. Пѣевъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Азъ смѣтамъ, че въ съвета по опитното дѣло ще бѣде необходимо да се призове участито и на представители на бѣдашитъ земледѣлки камари. Безспорно е, че този съветъ ще има да се занимава съ научна работа, обаче една голѣма частъ отъ работата му ще бѣде чисто практическа. Хората, които сж запознали непосредствено съ нуждитъ на земледѣлското население, това сж членоветъ на бѣдашитъ земледѣлки камари. Предполагамъ, че секретаритъ на тѣзи камари ще бѣдатъ хора съ специално образование, запознати съ агрономическата наука. Тѣхното участие е необходимо за практическото приложението на мѣрцитъ, които ще препоръчва. Висшиятъ съветъ по опитното дѣло. Затова азъ моля да се прибави, че въ съвета по опитното дѣло участвуватъ и представители на земледѣлскитъ камари.

Председателът: Има думата народният представител г. Найденть Кормановъ.

Д-ръ Н. Кормановъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Въ чл. 6 е казано, че въ състава на съвета по опитното дѣло влизат най-малко двама професори отъ агрономическия факултетъ. Азъ мисля, че трѣбва да се каже: „най-много двама“. Иначе могатъ да бъдатъ шестъ души и повече — всички професори отъ факултета.

Поддържамъ и азъ началникътъ на ветеринарното отделение да влѣзе въ съвета по опитното дѣло.

Председателът: Има думата г. министърътъ на земледѣлието.

Министъръ Я. Молловъ: Г-да! Искамъ да дамъ нѣкои обяснения. Г. Дилиановъ! Азъ съмъ схващаль, схващамъ и сега, че шефътъ на опитниятъ институтъ при Министерството на земледѣлието е по-скоро единъ изпълнител на решенията, които взема Върховниятъ съветъ по опитното дѣло; той администрира, тъй да се каже, работата, и нищо друго. Началникътъ на земледѣлското отделение, твърде естествено, трѣбва да бъде въ състава на Върховния съветъ и по право, ако щете, защото той ще дистрибуира всичката тази работа, и ние не можемъ да се откажемъ отъ него.

Г. Кормановъ предлага вмѣсто „най-малко двама професори отъ агрономическия факултетъ“, да се каже „най-много двама“. Азъ ще ви кажа какво съмъ мислил по това и не ще правя въпросъ отъ това, което ще решите. Въ агрономическия факултетъ се застъпватъ всички опитни дисциплини: земледѣлие, скотовъдство, овощарство, лозярство, земледѣлска механика, земледѣлска бактериология и т. н. Азъ схващамъ, че когато ще се обсъждатъ въпроси отъ отделните дисциплини, трѣбва отъ агрономическия факултетъ да се поканятъ най-компетентните и, ако бихъ могълъ така да се изразя, тия двама души като че ли нѣма да бъдатъ постоянни, а ще бъдатъ смѣнявани въ зависимостъ отъ въпроситъ, които ще бъдатъ поставени на разглеждане отъ Върховния съветъ по опитното дѣло. Защото, ако единъ професоръ е компетентенъ въ областта на скотовъдството, не е компетентенъ въ областта на земледѣлието, и обратно. Затова се предвиждатъ най-малко двама души. Пакъ казвамъ, схващало се е, така поне се е мислило, че трѣбва да бъдатъ поставени най-малко двама души, които да познаватъ най-добре въпроситъ, които ще бъдатъ поставени на разглеждане отъ Върховния съветъ по опитното дѣло.

Да има ли представителъ въ съвета по опитното дѣло Българското земледѣлско дружество? Макарь Българското земледѣлско дружество да е кооперативно, но то има свой наученъ отдѣлъ отъ редъ години; то има земледѣлски опитни станции и редъ други начинания въ България са издигнати отъ Българското земледѣлско дружество, въ което сж събрани много отъ нашитъ агрономи.

Т. Влайковъ (д. ст.): То е създавало най-голяма литература по земледѣлието.

Министъръ Я. Молловъ: Затова мисля, че ще бъде твърде основателно, твърде право, да се даде мѣсто на Земледѣлското дружество въ Върховния съветъ по опитното дѣло.

По участието на началника на ветеринарното отделение. Съ законопроекта за санитарно-ветеринарната служба се създава ветеринарно-бактериологична станция. Тамъ разбирамъ началникътъ на ветеринарното отделение да бъде повиканъ да си даде мнението. Но ако е въпросъ да вземе участие при разрешението на въпроситъ по опитното дѣло ветеринаренъ лѣкаръ, азъ бихъ приелъ по-скоро да вземе участие представителъ на ветеринарния факултетъ. Обаче азъ не виждамъ да е нужно неговото участие.

С. Костурковъ (д. ст.): Нѣмаме още ветеринаренъ факултетъ и не можемъ да предвидимъ такъвъ представителъ.

Министъръ Я. Молловъ: Има, г. Костурковъ. Трима души професори сж избрани; сега се попълва ветеринарниятъ факултетъ. Ние имаме ветеринаренъ факултетъ.

Туй сж обясненията, които имахъ да направя. Въ всеки случай отъ измѣненieto състава на Върховния съветъ по опитното дѣло въпросъ нѣма да правя. Вземаха се подъ внимание, моля да се каже, всички претенции.

Г. Т. Пѣевъ (д. ст.): Ами за представители на земледѣлските камари?

Председателът: Ще положя на гласуване чл. 6. Преди това, обаче, ще сложа на гласуване ония предложения, които се направиха отъ г. г. народнитъ представители. Народниятъ представителъ г. Минчо Дилиановъ предлага въ Министерството на земледѣлието да се учреди отделение по опитното дѣло. Ония отъ васъ, които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнѣшество, Събранието не приема.

Слѣзиятъ народенъ представителъ предлага: вмѣсто да се назначаватъ петъ души известни деятели въ областта на опитното дѣло, да се даде право на министра на земледѣлието да назначава въ Съвета по опитното дѣло лица, проявили се въ опитното дѣло. Ония отъ васъ, които приематъ това предложение на г. Минчо Дилиановъ, моля, да вдигнатъ ръка. Мнѣшество, Събранието не приема.

Слѣзиятъ народенъ представителъ предлага въ Съвета по опитното дѣло при министерството да влѣзе и представителъ на ветеринарния факултетъ. — предложението, противъ което и г. министърътъ на земледѣлието нѣма нищо. Ония отъ васъ, които приематъ това предложение на г. Дилианова, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Ще положя на гласуване предложението на г. Георги Пѣевъ. Той предлага: въ Съвета по опитното дѣло да влѣзватъ представители и на земледѣлските камари.

Т. Влайковъ (д. ст.): Тѣ още не сж създадени.

Председателът: Ония отъ васъ, които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнѣшество, Събранието не приема.

Има предложение отъ г. д-ръ Найденть Кормановъ: въ чл. 6 вмѣсто думитъ „най-малко“ да се каже „най-много“ двама професори отъ агрономическия факултетъ. Ония отъ васъ, които приематъ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнѣшество, Събранието не приема.

Ще положя на гласуване чл. 6 съ добавката, която приехме. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 6 заедно съ приетата добавка, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д.): Чл. 8 става чл. 7. (Чете го — вж. приложение № 2, Т. I)
Комисията прие този членъ безъ измѣнения.

Председателът: Понеже никой не иска думата по чл. 7, що го положя на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 7 тъй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д.): Чл. 9 става чл. 8 и се прие отъ комисията въ следната редакция: (Чете)

„Чл. 8. При всяко опитно поле, лозе, градина и пр. се уредва съветъ въ състава: ръководителъ на опитното поле, лозе, градина и пр. и другитъ специалисти при сѣщето, представителъ на опитната станция въ района, на която се намира опитното поле, лозе, градина и пр., най-близкиятъ директоръ на катедра и околнитъ или участковъ агрономъ, респективно специалистъ, двама вѣщи земледѣлци, свършили земледѣлско училище, по единъ представителъ отъ земледѣлскитъ производителни сдружавания по разнитъ клонове на земледѣлието, посочвани отъ сѣщитъ, единъ омръженъ и единъ общински съветникъ отъ района на опитното поле, посочвани отъ съответнитъ съвети.

„Съветътъ при опитнитъ полета, градини, лозя и пр. се създава всяка година единъ път и разглежда отчета на опитното поле, проекто-програмата за дейността, проекто-бюджета, организиране и разширението на мрежата на опитнитъ участъци, наблюдателни пунктове и масови опити, както и всички въпроси въ връзка съ разширението и подобренieto на опитното дѣло въ района на опитното поле и пр.“

Председателът: Понеже никой не иска думата по чл. 8, що го положя на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 8 тъй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д.): Чл. 10 става чл. 9. (Чете го — вж. приложение № 2, Т. I)
Комисията прие този членъ безъ измѣнения.

Председателът: Понеже никой не иска думата по чл. 9, ще го положа на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 9 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д.) Чл. 11 става чл. 10. (Чете го — вж. приложение № 2, Т. I)

Комисията прие този членъ безъ измѣнение.

Председателът: Понеже никой не иска думата по чл. 10, ще го положа на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 10 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д.): (Чете)

„IV. Управление и персонал“.

Председателът: Ще положа на гласуване заглавието на дѣлъ IV отъ законопроекта. Ония отъ васъ, които приематъ заглавието на дѣлъ IV отъ законопроекта тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д.): Чл. 12 става чл. 11. (Чете го — вж. приложение № 2, Т. I)

Въ този членъ се направиха следнитѣ измѣнения отъ комисията: поставенихъ въ скоби думи „обща, специална, районна и др.“ се зачеркватъ; въ третата алинея следъ думитѣ „въско опитно поле“ се прибавятъ следъ запетаята думитѣ „лозя, градина, оборъ и пр.“

Председателът: Понеже никой не иска думата по чл. 11, ще го положа на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 11 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д.): Чл. 13 става чл. 12 и се прие отъ комисията въ следната редакция: (Чете)

„Чл. 12. Длъжността директоръ на земледѣлската опитна станция се заема отъ лице съ висше агрономично или специално образование издържалъ държавенъ изпитъ или освободено отъ таквъ по силата на законни нареддания, работило най-малко 5 години въ областта на опитното дѣло; което представи научни работи по специалността си.

„За началници на отдѣли и секции и тѣхни помощници се назначаватъ лица съ висше агрономическо, природонаучно или друго съответно академично образование, издържали установения държавенъ изпитъ или освободени отъ таквъ по силата на законни нареддания, иматъ специализация по специалността и представятъ научни работи по сѣщата.

„За ръководители на опитнитѣ полета, лозя, градини, оборъ, семеипроизводни стопанства и пр. се назначаватъ лица съ висше агрономично или специално образование, които съ издържали установения държавенъ изпитъ или съ освободени отъ таквъ по силата на законни нареддания и иматъ специализация.“

Председателът: Има думата народниятъ представителъ г. Минчо Дилановъ.

М. Дилановъ (з): Моля да се приеме, щото следъ алинея първа да се прибави следната забележка, съ която е съгласенъ и г. министерътъ на земледѣлието: (Чете) „При равни други условия за директори на изпитателни станции се предпочитатъ лица, имещи освенъ висше агрономично или специално образование, и висше природонаучно титлова“ — съ целъ да поопримъ следването на тия лица по естествена истрия.

Председателът: Г-да! Ще положа на гласуване предложението на г. Минчо Дилановъ, съ което е съгласенъ и г. министерътъ на земледѣлието. Това предложение има следното съдържание: (Чете) „Забележка. При равни други условия за директори на изпитателни станции се предпочитатъ лица, имещи освенъ висше агрономическо или специално образование, и висше природонаучно титлова“. Ония отъ васъ, които приематъ това предложение на г. Дилановъ, съ което е съгласенъ и г. министерътъ на земледѣлието, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Ще положа на гласуване дѣлия чл. 12 съ току-що приетата забележка. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 12 съ току-що приетата забележка, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д.): Чл. 14 става чл. 13 и се прие отъ комисията въ следната редакция: (Чете)

„Чл. 13. Директоритѣ на опитнитѣ и контролни станции и началницитѣ на отдѣли и секции при опитнитѣ, следъ обявенъ ероченъ конкурсъ чрезъ научни трудове, се назначаватъ съ заповѣдъ на министра на земледѣлието и държавнитѣ имоти по препорѣка на една комисия състояща се отъ двама преподаватели отъ съответнитѣ катедра на агрономическия факултетъ и единъ преподавател отъ физико-математическия факултетъ, посочвани отъ съответнитѣ факултети.

„Лицата за членове на тая комисия се назначаватъ съ заповѣдъ на министра на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

„Една комисия, състояща се отъ двама преподаватели отъ съответната катедра на агрономическия факултетъ и единъ преподавател отъ сродна катедра на физико-математическия факултетъ, посочени отъ съответнитѣ факултети се произнася за достойнствата на представенитѣ научни трудове и препорѣчва кандидатитѣ.

„Помощницитѣ началници на отдѣли и секции и ръководителитѣ на опитнитѣ полета, лозя, градини и пр. се назначаватъ отъ министра на земледѣлието и държавнитѣ имоти по препорѣка на директора на опитната станция въ споразумение съ началника на съответния отдѣлъ или секция; а ръководителитѣ на самостоятелнитѣ опитни полета, градини, лозя, оборъ и пр. се назначаватъ отъ министра на земледѣлието и държавнитѣ имоти по представеление на зеведующия опитнитѣ институти при министерството.

„Забележка 1. Заваренитѣ отъ настоящъ законъ длъжностни лица, за които е предвиденъ конкурсъ, ще трѣба въ определенъ срокъ да се съобразятъ съ постановленията на този членъ.

„Забележка 2. По липса на лица напълно отговарящи на изискванията въ този членъ, могатъ да се назначаватъ временно и такива, които не отговарятъ на тия условия.“

Председателът: Понеже никой не иска думата по чл. 13, ще го положа на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 13 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д.): Чл. 15 става чл. 14 и се прие отъ комисията въ следната редакция: (Чете)

„Чл. 14. Ръководителитѣ на опитнитѣ полета, лозя, градини и пр., началницитѣ на отдѣли и секции при опитнитѣ и контролни станции и шефовеитѣ на опитнитѣ контролни станции, отговарящи на изискванията отъ закона, ценятъ се приравняватъ по заплатата съ децентитѣ, извънреднитѣ и редовнитѣ професори при Университета.

„Ония отъ горнитѣ длъжностни лица, които не отговарятъ на изискванитѣ условия, и останалия персоналъ при опитнитѣ и контролни институти получаватъ заплати, размѣра на които се установява съгласно общитѣ законоположения за държавнитѣ чиновници.“

Председателът: Понеже никой не иска думата по чл. 14, ще го положа на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 14 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д.): Чл. 16 става чл. 15 и се прие отъ комисията въ следната редакция: (Чете)

„Чл. 15. За ръководители на полскитѣ работи при опитнитѣ полета се назначаватъ лица съ сръдно земледѣлко или специално образование.

„За счетоводители при опитнитѣ станции и за писарь-сметководители при опитнитѣ полета, лозя и пр. се назначаватъ лица съ сръдно земледѣлско или общо образование.“

Председателът: Понеже никой не иска думата по чл. 15, ще го положа на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 15 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д.): Чл. 17 става чл. 16 и се прие отъ комисията въ следната редакция: (Чете)

Чл. 16. Писаритъ, лаборантитъ и разселнитъ при опитнитъ институти се назначаваатъ отъ началницитъ на учрежденията.

„За постоянни работници се назначаваатъ предимно следвалитъ курсове по земледѣлие и клоновѣтъ му и се ползуваатъ съ всѣхитъ права на държавни служажци.“

Председателъ: Понеже никой не иска думата по чл. 16, ще го положа на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 16 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрашието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д): Комисията прибави единъ новъ чл. 17 съ следната редакция: (Чете)

„Чл. 17. Уволнението на директоритъ на опитнитъ и контролни институти и началницитъ на отдѣли и секции при тѣхъ става съ заповѣдъ на министра на земледѣлието и държавнитъ имоти следъ мотивирани докладъ отъ заведующия опитнитъ институти възъ основа решение на една комисия, състояща се отъ двама преподаватели отъ агрономическия факултетъ и единъ преподавателъ отъ физико-математическия факултетъ, избрани отъ съответнитъ факултети.“

„Уволнението на помощникъ-началницитъ на отдѣли и секции, както и на ръководителитъ на опитни полета, лозя, градини, орози и пр. става отъ министра на земледѣлието и държавнитъ имоти по мотивирани докладъ на надлежния директоръ на опитната станица съ решение на една тричленна дисциплинарна комисия, избрана измежду членовѣтъ на Върховния съветъ по опитното дѣло при министерството.“

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Данаиловъ.

Г. Данаиловъ (д. сг): Азъ бихъ искалъ да обърна вниманието на почитаемото Събрание на това, че този членъ ние бихме могли да го приемемъ въ форма, щото увольнението на лицата въ опитнитъ и други институти да става по сѣщия редъ, както и тѣхното назначение, т. е. да се спазва сѣщата гаранция, която се въвежда въ законопроекта за тѣхното назначение, защото отъ опитъ въ нашия Университетъ знаемъ, че сж възможни произволи. Тукъ не става дума за единъ или другъ министъръ, но възможни сж произволи, които трѣбва да се избѣгнатъ. Понеже се вижда отъ съдържанието на предшестващия членъ, че се иска тѣзи хора да ги издигнете, да ги направите хора на чистата наука, да ги приравните къмъ професоритъ въ Университета, добре е да ги поставите подъ гаранцията, че тѣхното увольнение ще става по сѣщия редъ, по който тѣ се назначаваатъ. Просто да се каже тѣй: както става назначението имъ, тѣй да става и увольнението имъ, както е предвидено въ закона за Университета.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието.

Министъръ Я. Молловъ: Въ комисията при разглеждането на този членъ и азъ зацѣливахъ това положение: увольнението имъ да става, както назначението имъ. Обаче, тъй се изтъкна следното неудобство: комисиятъ, които ще се произнасятъ за научнитъ достойнства на кандидатитъ, сж временни, а за увольнението трѣбва една постоянна комисия отъ хора съ сѣщата подготовка, и затова създаваме една постоянна комисия, каго вземаме двама професори отъ агрономическия факултетъ и единъ преподавателъ отъ физико-математическия факултетъ — сѣщия съставъ, който иматъ комисиятъ, които ги препорѣчватъ за назначение.

Г. Данаиловъ (д. сг): Бихъ искалъ въ всѣки случай да имаме Вашата декларация, че при увольнението ще се пазятъ сѣщата гаранция, както и при назначението.

Министъръ Я. Молловъ: Безспорно.

Председателъ: Г. Данаиловъ! Оттегляте ли Вашето предложение?

Г. Данаиловъ (д. сг): Да, щомъ като г. министърътъ на земледѣлието дава тѣзи обяснения.

Председателъ: Ще положа на гласуване новия чл. 17. Ония отъ васъ, които приематъ новия чл. 17 тѣй, както се

прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрашието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д): (Чете)

„V. Средства за организация и издържка на контролнитъ и опитни земледѣлски институти.“

Председателъ: Поставамъ на гласуване заглавието на дѣлъ V. Ония отъ васъ, които приематъ заглавието на дѣлъ V тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събрашието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д): (Чете чл. 18 — вж. приложения № 2, Т. I)

Въ този членъ комисията прибави нова точка в съ следното съдържание: (Чете) „по 20 ототинки на килограмъ изнесенъ тютюнъ.“

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Данаиловъ.

Г. Данаиловъ (д. сг): Г. г. народни представители! Азъ и при общитъ дебати по той законопроектъ изказахъ мнение, че този източникъ на приходи за опитнитъ институти, а именно лихвитъ и още 5% отъ сумитъ на фонда за елеваторитъ е крайно неудобенъ. Азъ признавамъ всѣката важностъ на опитнитъ институти, които създаваме, признавамъ, че тѣ сж само въ помощъ и въ полза на земледѣлието, признавамъ, че чрезъ тѣхъ ще може да се постигне развитието на земледѣлието и приложенито на редъ научни методи, за да може да се добие въ народното стопанство едно по-голъмо производство при еднакви други условия. Държавата, следователно, има пълното основание да предвиди въ свой бюджетъ средства за тѣи институти. Държавата не може и не бива да се скѣпи за таква високо полезна работи, които сж тѣсно свързани съ подобрене поминъта на населението. И азъ съмъ убеденъ, че както финансовитъ министъръ, тѣй и пѣлото Народно събрание ще се съгласятъ да гласуватъ нужнитъ кредити за създаването на тѣзи институти, а не да посегнемъ на другъ единъ фондъ, а именно фондътъ за постоика на елеваторитъ и силоситъ, който е учреденъ така сжко за развитието и поддрѣпката на нашето земледѣлие: за правителната зърненя търговия, за отнемането възможността за спекуляция съ зърненитъ храни и т. н. — нѣма нужда да изброявамъ тукъ ползитъ отъ елеваторитъ. Да се полага рѣка върху него чрезъ отнемане на лихвитъ и по тѣкъвъ начинъ да се нахвърлява този фондъ, мисля, че е вредно. Страхувамъ се да не би, каго посегнемъ на единъ фондъ, който принася полза, за да вземемъ отъ него и дадемъ на друго мѣсто, по този начинъ, вмѣсто да издигнемъ вѣжди, да извадимъ очи. Азъ смѣтамъ, че този фондъ за елеваторитъ е тѣй сжко полезенъ и необходимъ, както сж необходими и тѣзи институти, които тукъ сега създаваме и узаконяваме.

Ето защо ще моля г. министра и почитаемото Народно събрание да се съгласятъ, щото отъ източникитъ, които ще служатъ за издържка на тѣзи институти, да прѣмакнемъ 5% отъ фонда за елеваторитъ, или пъкъ да вземемъ само лихвитъ, а да не посегваме и на самия фондъ съ известни проценти, както е казано въ законопроекта.

Министъръ Я. Молловъ: Само лихвитъ ще вземемъ.

Г. Данаиловъ (д. сг): Това е казано въ неясна форма и всѣчки разбираатъ, че се взима 5% отъ фонда.

Министъръ Я. Молловъ: Не, не.

Г. Данаиловъ (д. сг): Та моето предложение, съ което съмъ убеданъ, че и г. министърътъ ще се съгласи, е да се предвиди въ бюджета параграфъ за издържка на тѣзи институти. На това никой нѣма да му противодействува; напротивъ всѣчки ще му съдействуваме, защото желаемъ тѣзи институти да се развиватъ. Да не посѣгаме на другъ фондъ, който е сжко тѣй полезенъ и който не знаемъ понагалтъкъ какви нужди ще има. Азъ чухъ отъ г. министра на земледѣлието мнение, че понеже нашето земледѣлие се развива въ другъ пѣтъ, може би елеваторитъ да не станатъ нужни. Азъ бихъ се противопоставилъ на тѣй мнение и бихъ казалъ моитъ доводи, но мисля, че сега нѣма нужда да се спирамъ да ги отвивчамъ. Убеденъ съмъ, че

г. министърът на земледелието ще се съгласи с моето предложение, защото то не е вредно за самия закон.

Председателят: Има думата г. министърът на земледелието.

Министър Я. Моллов: Г-да! Тук има известно опущение. Въ всички случаи въ комисията беше прието да се вземат само лихвитът от сумит на фонда за постройка на елеватори, а думит „най-малко 5%“ бяха изпуснати. Та казвам, ако членовете на комисията си спомнят, така беше прието, именно да се вземат само лихвитът от сумит на фонда.

Г. Данаилов (д. ст.): Беше казано още „5% от сумит на фонда“.

Министър Я. Моллов: Не, не. То е една грешка. Г-да! Аз не бих имал нищо против, ако биха могли да се намърят други приложни източници, които да осигурят средства за опитното дъло. Дълга обаче, да подчертая и да отбележа, че елеваторната мрежа, както е начертана да се строи, ще струва около милиард, ако не и нѣщо повече. Разбира се, ако се построи пълната елеваторна мрежа, тъй както е набелязана от комисията, която беше свикана за начертане елеваторната мрежа въ страната: елеватори въ Бургасъ, въ Варна и по всички дунавски пристанища и по горитѣ — не само по голѣмитѣ, ами и по малкитѣ гари на патата жѣлѣзнопътна мрежа. За голѣмо съжаление, при всичкитѣ опити да се намърят пари, дори въ заемъ, за постройката на тази елеваторна мрежа, такава не се намъреха. Нищо не се отзова на тази нужда. Азъ съмъ съ дълбоко убеждение, че пълната елеваторна мрежа, ако тя би била построена, би допринесла нѣщо и на дребния земледѣлецъ. Обаче, по необходимостъ ние ще се ограничимъ, въротно, съ постройка само на единъ елеваторъ въ Варна — защото въпросъ е дали ще съществува Бургаскиятъ елеваторъ. Азъ бѣхъ въ комисията, когато се правѣха проучвания за постройка на елеваторната мрежа и тогазъ се каза, че отъ Южна-България ще има да се изнася толкова и толкова хиляди тона храна, обаче, отъ три години насамъ отъ Южна-България не се изнася нищо единъ тонъ, защото всичката храна отива да задоволи нуждата на населението въ Спанджа и Родопитѣ. Храната се изнасятъ главно отъ Северна-България. Би било, казвамъ, полезно, ако се построеше пълната елеваторна мрежа. Тогава производителътъ би намърелъ складъ на своя жѣлѣзопътенъ пунктъ, дето, като се прехисти неговата храна, ще получи свидетелство, че тя е типизирана и въз основа на това свидетелство ще отиде въ Земледѣлската банка, или въ друго учреждение, което ще се занимава съ тази работа, за да получи варанентъ кредитъ. За голѣмо съжаление, казвамъ, тази широка мрежа не ще бъде построена и ние ще се ограничимъ фактически, може би, съ постройката на Варненския елеваторъ, който, споредъ изчисленията, цѣма да струва повече отъ 140.000.000 л. Въ фонда за постройка на силози и елеватори ние имаме около 173½. Тѣй че фактически ще се ограничимъ съ постройката на Варненския елеваторъ, макаръ че той за производителъ цѣма да допринесе толкова много, колкото на търговцитѣ и за създаване име, може би, на българскитѣ хранения, което пакъ може да бъде осигурено. Отъ този фондъ днесъ съ дадени 30.000.000 л. на Министерството на жѣлѣзницитѣ за увеличителни работи на Варненското пристанище, за да може да се построи елеваторътъ тамъ. Азъ поддържамъ ония мисли, които развихъ, когато законопроектътъ се разглеждаше на първо четене, относно трансформацията на нашето селско стопанство, за която г. Данаиловъ каза, че може много да се говори. Заявявамъ, че въ фонда има пари само за постройката на елеватора въ Варна, но докато се започне постройката ние можемъ да използваме лихвитѣ на фонда за нуждитѣ на опитното дъло въ страната, което трѣбва да намѣри солиденъ източникъ на средства, защото други нѣма. Колкото и да говоримъ, че редовниятъ държавенъ бюджетъ трѣбва да даде тѣзи средства, практиката е тази, че съ редовния държавенъ бюджетъ — не зная защо, по единъ или други съображения — никога не съ дадени достатъчно средства за нашето опитно дъло. Това говорихме надѣлно и нашироко при първото четене на законопроекта, това съмъ писалъ, това е известно и нѣма нужди да се повтаря. Работата на опитното дъло е отъ такова естество, че тя трѣбва да бъде гарантирана съ постояненъ източникъ на средства. Нѣма ли тѣзи средства, нѣма опитно дъло. Азъ

бихъ желалъ да ми покажете другъ източникъ на средства. Надѣлно и нашироко съмъ говорилъ съ г. министра на финанситѣ, че нѣма такива средства. А пакъ всѣки гледа да се гарантира съ фондове. Дори Министерството на финанситѣ се е гарантирало съ фондъ за постройка на здания за министерството. Имаме фондъ за настърение на земледѣлнето, имаме фондъ за горитѣ, имаме фондъ за водитѣ, имаме фондове за епизоотичитѣ, имаме фондъ за скотовъдството, училищни фондове и т. н., защото вижда се, че това е наложително необходимо. Иначе не може и да бъде. Трѣбва да се гарантира единъ сигуренъ източникъ на средства, за да може да се върви постоянно напредъ въ тази областъ за подобрене земледѣлнето, скотовъдството и пр. у насъ.

Председателят: Има думата г. докладчикътъ за по-яснение.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д.): Едно малко обяснение, г-да. Комисията е приела точка а така: „Лихвитѣ отъ сумитѣ на фонда „Постройка житни елеватори и силози при Българската земледѣлска банка, начинал отъ 1 януарий 1923 г.“. Думитѣ най-малко 5% съ махнати, обаче при второто препечатване това е пропуснато и е нанесено по-грѣшно.

Министър Я. Моллов: Цѣлото беше пропуснато; беше останало само така: „Лихвитѣ отъ сумитѣ на фонда „Постройка житни елеватори и силози при Българската земледѣлска банка“.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д.): Думитѣ „най-малко 5%“ се махнати.

Председателят: Има думата народниятъ представителъ г. Атанасъ Минковъ.

А. Н. Минковъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Азъ мисли, че системата, която е въприета тукъ, за да се осигури правилното функциониране на опитното дъло, е една погрѣшна система. Ще ми позволите, г. г. народни представители, като единъ скроменъ общественъ работникъ въ мѣстнитѣ самоуправителни тѣла, да ви посоча съ нѣколко думи голѣмитѣ неудобства, които се явяватъ за насъ съ така наречената система за фондове. Азъ не сподѣлямъ оптимизма на г. министра на земледѣлнето относително голѣмото значение на фондовете, че тѣ могатъ да осигурятъ правилното функциониране на едно създадено учреждение. Системата на фондовете е една най-опасна система въобще за каквато и да бъде реформена дѣятелностъ. И ние, които сме работили въ окръжнитѣ и общински съвети, знаемъ, какво тая система на фондовете съставя единъ голѣмъ тормозъ, за да може дѣятелността на този или оня общински или окръженъ съветъ да се развива въ тази или онази посока. Ето защо ние трѣбва да я изоставимъ, защото тази система е несериозна и не прави честъ за една държава и за една Камара, която изхожда отъ едно правителство, което си е поставило за задача да защити интереситѣ на широкитѣ народни маси предимно. А тѣзи интереси на широкитѣ народни маси съ свързани най-много съ повдигане на земледѣлското производство у насъ. Когато се касае за повдигане на земледѣлското производство, когато се касае ние да създадемъ поминъкъ на българския земледѣлецъ, който съставя 3/4 отъ българския народъ, тази Камара и правителството не трѣбва да бъдатъ най-щедри и ние не трѣбва да осигуряваме функционирането на това учреждение съ такива случайни приходи.

Още повече, г. г. народни представители, че съ този членъ, както е редактиранъ, се въвеждатъ и нови данѣци. Въвеждането на нови данѣци не може да става инцидентно; въвеждането на нови данѣци не трѣбва да бъде единъ елементъ отъ общата финансова политика на правителството. И ако ние, г. г. народни представители, допуснемъ въ малки и голѣми закончета въвеждането на нови данѣци, на нови фондове, ние ще рискуваме да обложимъ народа съ ония непосилни данѣци, които най-много тежатъ на населението. Азъ ходя отъ 20 години между българския народъ и зная, че това, което най-много му тежи, това, отъ което най-много се оплаква, това не съ прѣмитѣ данѣци, които плаща на държавата, ами това е оная голѣма система отъ данѣци, данъчета и връхници, които обхващаватъ нашия селянинъ и го поставятъ, поставятъ дори и нашия интелгентенъ човѣкъ въ недоумение да

знае колко данъци плаща. Ето защо, освен че трябва да избягваме системата на фондовете по тѣзи съображения, но това трябва да стане и по съображение, че налагането на нови данъци, каквото става тукъ съ чл. 18, трябва да бъде единъ елементъ отъ общата финансова политика на правителството и да бъде предложено отъ министъра на финанситѣ.

Г. г. народни представители! За да видите, че тукъ се предлагатъ нови данъци, азъ ще обърна вниманието ви върху точка в — „по 20 ст. на килограмъ износенъ тютюнъ“. Азъ не съмъ специалистъ по това дѣло, но зная, г. г. народни представители, че това, което е постоянниятъ предметъ на вниманието на съответния печатъ у насъ, то е, че съществува една голяма криза въ износа на нашитѣ тютюни и че тѣ не могатъ да намърятъ сега пласментъ въ странство. Когато ние ще трябва да направимъ вончко, за да можемъ да улеснимъ износната търговия на нашитѣ тютюни, които съставляватъ сега главното приходно перо на нашето земледѣлско население, и скоро тютюнитѣ по размѣра на своя износъ ще надминатъ, ако не сж ги надминали, и нашитѣ зърнени произведения — когато, казвамъ, ще трябва да улеснимъ този износъ, ние тукъ инициативно, безъ съгласието на финансовия министъръ, въ единъ случаенъ законъ, налагаме новъ данъкъ. Ще забравимъ тоя данъкъ, утре министърътъ на просвѣщенieto ще ни внесе единъ законопроектъ за народното просвѣщение и тамъ ще предвиди нова система на фондове, и финансовиятъ министъръ ще ни установи нова система на фондове, и въ края на краищата ще изгубимъ напката на данъцитѣ, съ които нашето население е обременено.

Ето защо по тѣзи съображения смѣтамъ, че чл. 18 трябва да бъде изхвърленъ, като издрѣжката на опитното дѣло изцѣло падне въ тягестъ на българската държава. Какъ повтарямъ: не е системата на фондовете, която ще гарантира правилното функциониране на опитното дѣло. Ако ние имаме министри, ако имаме Камара, която не може да разбере голѣмото значение на опитното дѣло за стопанското издигане на нашето земледѣлско производство, безспорно е, каквито и фондове да създаваме, както си създаваме такива, ще дойде една Камара, която ще вземе средствата отъ тия фондове и ще ги изхарчи за друго предназначение. И действително, г-да, ние вървимъ по този пътъ. Ние имаме фондъ за постройка на житни елеватори и силози при Българската земледѣлска банка. Смянятъ фактъ, че г. министърътъ на земледѣлието посѣга на тоя фондъ, показва, че системата на фондовете не е най-сигурната за осигуряване на известно предприятие. Утре ще дойде едно правителство, което ще иска да се покаже въ друга посока, ще бравира интереситѣ на нашето земледѣлие и ще каже въ единъ законъ: за да се осигури това и това предприятие, ще вземемъ 40% отъ фонда, опредѣленъ за опитното дѣло, за издрѣжане на това и това предприятие.

Ето защо, по тѣзи съображения, азъ моля г. министъра на земледѣлието да се съгласи — защото смѣтамъ, че това е единъ отъ най-важнитѣ законопроекти — щото издрѣжката на опитното дѣло да легне изключително въ смѣтката на държавата и да се впише въ държавния бюджетъ, а не да се прибѣгва до системата на фондовете и до случайнитѣ облагания съ данъци.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. ст): Азъ искамъ да дамъ нѣкои обяснения, които се дадоха и въ комисията, че това сж временни фондове, особено за инсталиране на нѣкои отъ опитнитѣ станции, за тѣхнитѣ временни нужди, които трябва да бъдатъ удовлетворени, а сумитѣ за редовнитѣ нужди на опитното дѣло ще се покриватъ пакъ отъ редовния бюджетъ.

А. К. Минковъ (д. ст): Тукъ се говори за осигуряване „редовни и постоянни средства“.

Р. Василевъ (д. ст): Безспорно, за редовнитѣ нужди на опитното дѣло ежегодно ще се предвиждатъ бюджетни суми, но при туй положение, въ което днесъ се намира държавата, дѣто напниятъ държавенъ бюджетъ ще бъде твърде много съкратенъ, за да можемъ да свържемъ двата краища, да се създаватъ нови тежести за специални нужди, по опитното дѣло би било много мѣчно и мѣчно може да се взематъ средства отъ финансовия министъръ, особено за инсталиране на маса опитни станции, които тази година

или друга година ще се инсталиратъ. Затова, понеже, докато почне да се използва единъ денъ този фондъ, напр. за постройка на елеватори и силози, ще се минатъ години, нека временно поне лихвитѣ отъ този фондъ да се използватъ сега за постройка на нѣкои станции.

А. К. Минковъ (д. ст): Тази система е най-опасна.

Р. Василевъ (д. ст): При ненормалнитѣ времена, каквито преживяваме днесъ, отъ тѣзи фондове ще имате образувани специални сигурни пера, които могатъ да ви дадатъ единъ резултатъ. Ако чакате бюджета, тѣмко ще заложите постройката, къмъ септемврий или октомврий, не ще ви се дадатъ сумитѣ и постройката ви ще остане недовършена.

Тѣзи сж съображенията на комисията, за да може на първо време да се използватъ по-сигурно фондовете.

Председателъ: Има думата г. министърътъ на земледѣлието.

Министъръ Я. Молловъ: Г-да! По принципъ системата на фондовете може да се критикува, но азъ дължа да ви приведа само два примера, за да се убедите, отъ друга страна, доколко тѣ сж необходими. Имаме единъ фондъ за епизоотии, създаденъ много отдавна, отъ който се обезпечаватъ стопанитѣ на които животнитѣ сж убити; имаме единъ фондъ за градобитниина, и страшно би било, ако не би имало фондове за да се покрѣпятъ тѣзи залуби отъ редовния държавенъ бюджетъ. Какъ друго-яче ще ги покрѣпите? Нито можете да ги предвидите, нито знаете кога ще ви сполетятъ епизоотии или градъ. Така щото системата или фондовете, просто по необходимостъ, е наложена отъ живота; не можете да я избѣгнете. И когато говорихъ за опитното дѣло, азъ пакъ казахъ, че дългогодишниятъ опитъ по земледѣлското опитно дѣло у насъ ни е убѣдилъ, че нѣма другъ начинъ да се гарантира постояненъ източникъ на средства, освенъ системата на фондовете. И г. Ради Василевъ е правъ въ тази мисль, като казва, че въ комисията се разви мисльта, че ние искаме поне за известно време да гарантираме средства на опитнитѣ станции, за да можемъ да създадемъ нѣщо солидно. По-нататкъ, когато ще дойде въпросътъ за текущи разходи, тогава нѣма да има нужда отъ такива средства, но сега нищо не можете да създадете и фактически нищо не може да се извърши, г-да, безъ тѣзи средства.

Не бихъ ималъ нищо противъ, ако действително би могло по начало да се изхвърлятъ фондовете, но това не може да стане. Както ви казахъ, Министерството на финанситѣ само ги е създадо. Вънъ отъ това, ще ви кажа, че този законопроектъ, преди да дойде тукъ, е миналъ презъ Министерския съветъ и по този въпросъ азъ имамъ съгласието на министъра на финанситѣ. Последниятъ винаги се е радвалъ, когато има фондове, отъ какъто да се взематъ пари, защото съ данъци днесъ не може да ви намери пари, и казва: „Слава Богу, че имате фондове: за да можете да харчите и да вършите културна работа“; иначе, при днешното тежко положение, въ което се намираме, средства не можете да намерите.

А. К. Минковъ (д. ст): Г. министре! Извинявайте, че Ви прекъсвамъ, но позволете ми да Ви задамъ единъ въпросъ: смѣтате ли, че съ тѣзи суми ще се гарантира съществуването на тѣзи опитни институти не само при Васъ, защото това е единъ законъ, който се създава за всички бъдещи кабинети, и не знаете ли отъ миналото, че е имало маса фондове, на които се е посѣгало отъ министри?

Министъръ Я. Молловъ: Г. Минковъ! Азъ съмъ особено дълбоко убеденъ въ това, че едва ли ще се намърятъ министри, които да посегне специално на този фондъ.

Председателъ: Г. г. народни представители! Ще поставя на гласуване предложението, което направи г. Данаиловъ по чл. 18, въ смисль, щото точка а отъ чл. 18 да се премахне.

Г. Данаиловъ (д. ст): Не, да остане само лихвитѣ.

Председателъ: Да, само лихвитѣ.

Донладчикъ Ц. Братановъ (с. д): Така е поправено въ комисията, само че е пропуснато.

Председателъ: Значи, по този въпрос нѣма какво да се гласува.

Г. Минковъ! Моля формулирайте Вашето предложение.

А. Н. Минковъ (д. ст): Азъ правя предложение да се изхвърли цѣлѣтъ чл. 18.

Председателъ: Които отъ г. г. народниятъ представители приематъ предложението на г. Минковъ, да се изхвърли цѣлѣтъ чл. 18, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Ще гласуваме чл. 18 тѣй, както е приетъ отъ комисията. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 18 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, съ пояснението, че въ буква а се говори само за лихвитъ отъ сумитъ на фонда, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (д. ст): (Чете чл. 19 — вж. приложение № 2, Т. I) Комисията прие този членъ безъ изменение.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Ради Василевъ.

Р. Василевъ (д. ст): Г-да! Впоследствие стана въпросъ въ комисията, че въ първо време опитното дѣло може да си послужи съ заеми отъ Българската народна банка и отъ Българската земеделска банка, и затова сумитъ отъ смѣтката „опитно дѣло“ въ фонда за културни мѣроприятия по земледѣлието, горитъ и водитъ да могатъ да се използватъ за изплащане на заемитъ отъ Българската народна банка и отъ Българската земеделска банка, които ще бждатъ сключовали за опитното дѣло. Въ закона, който сега се гласува, ще трѣбва да има изрично казано, че съ тоя фондъ може да се послужи и за изплащане на лихвитъ и амортизиратитъ срещу такива заеми. Така че трѣбва да се прибави една забелжка къмъ чл. 19 въ смисълъ: (Чете) „Сумитъ отъ специалната смѣтка „опитно дѣло“ въ фонда за културни мѣроприятия по земледѣлието, горитъ и водитъ може да се използватъ и за изплащане анюитети и лихви на евентуално сключени при Българската народна банка и Българската земеделска банка заеми за нуждитъ на опитното дѣло въ страната“. Нека го има туй въ закона.

Обаждатъ се: Кой ще ги дава?

Р. Василевъ (д. ст): Ще се сключватъ и може да се даватъ аванси отъ Българската народна банка и отъ Българската земеделска банка; може да ги сключва направо Върховниятъ съветъ.

Министъръ Я. Молловъ: Съгласенъ съмъ, нѣмамъ нищо противъ.

Председателъ: Преди да поставя на гласуване чл. 19, ще гласувамъ предложението на народния представителъ г. Ради Василевъ, което ви се прочете. Ония отъ васъ, които приематъ туй предложение, моля, да вдигнатъ рѣка. Малцинство, Събранието не приема.

Ще поставя на гласуване чл. 19 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 19 така, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д): Комисията прие чл. 20 въ следната редакция: (Чете)

„Чл. 20. За организиране работата на институтитъ, предметъ на настоящия законъ, Министерството на земедѣлието и държавнитъ имоти си служи, освенъ съ средствата на фонда „за културни мѣроприятия за земедѣлието, горитъ и водитъ“ — смѣтка „опитно дѣло“, още и съ ежегодно предвиденитъ въ бюджета суми.“

Председателъ: Понеже никой не иска думата по чл. 20, ще го поставя на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 20 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д): Комисията прие чл. 21 въ следната редакция: (Чете)

„Чл. 21. За основаване на опитни институти и семепроизводни стопанства се взематъ държавни, окръжни, общински и обществени земи.

„Въ случай на нужда се отчуждаватъ и частни земи.“

Председателъ: Понеже никой не иска думата по чл. 21, ще го поставя на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 21 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д): Комисията прие чл. 22 въ следната редакция: (Чете)

„Чл. 22. Апаратитъ, реактивитъ, книгитъ, и въобще всячки пособия, необходими за дейността на всички опитни институти, се освобождаватъ отъ мито.“

Председателъ: Понеже никой не иска думата по чл. 22, ще го поставя на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 22 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д): (Чете чл. 23 — вж. приложение № 2, Т. I)

Приетъ отъ комисията безъ изменение.

Председателъ: Понеже никой не иска думата по чл. 23, ще го поставя на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 23, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д): (Чете чл. 24 — вж. приложение № 2, Т. I)

Приетъ отъ комисията безъ изменение.

Председателъ: Понеже никой не иска думата по чл. 24, ще го поставя на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 24, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д): Комисията прие чл. 25 въ следната редакция: (Чете)

„Чл. 25. За подготовка на лица по опитното дѣло се изпращатъ чрезъ конкурсъ такива въ чужбина, а за усъвършенстване се командирватъ тамъ дейци по опитното дѣло.

„Прекараното време на специализация и усъвършенстване се счита за прослужено.“

Председателъ: Понеже никой не иска думата по чл. 25, ще го поставя на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 25, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д): (Чете чл. 26 — вж. приложение № 2, Т. I)

Приетъ отъ комисията безъ изменение.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. Георги Данаиловъ.

Г. Данаиловъ (д. ст): Министерътъ съ договоръ да ангажира специалисти чужди подданици — това разбирамъ; но когато се ангажирватъ чужди подданици, това ангажиране подлежи на одобрение отъ Народното събрание. Тѣй щото втората частъ отъ този членъ трѣбва да падне. Нека министертъ да има право да влиза въ споразумение да ги привлича, но

Нѣкой отъ сговориститъ: Той има това право.

Г. Данаиловъ (д. ст): Той си има това право. — Тѣй щото, втората частъ я изхвърлете.

Председателъ: Г-да! Ще поставя на гласуване предложението на г. Данаиловъ.

Г. Данаиловъ (д. ст): Щомъ го приема г. министертъ и г. докладчикътъ, то се смѣта прието.

Председателъ: Които приематъ предложението на г. Данаиловъ, а именно да се изхвърли отъ чл. 26 втората частъ: (Чете) „както условията за договора, изобщо, срокътъ за ангажирането имъ и размѣрътъ на заплатата имъ подлежи на одобрение отъ Министерския съветъ“, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Ще положя на гласуване чл. 26 съ току-що приетата отъ васъ поправка на г. Данаиловъ. Които приематъ чл. 26, както се прочете отъ г. докладчика, съ току-що приетата поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчик Ц. Братановъ (с. д.): Следъ чл. 26 комисията прие новъ чл. 27 съ следната редакция: (Чете)

„Чл. 27. Обществени организации и частни стопани, които устройват опитни институти и семеипроизводителни стопанства за своя сметка, получават субсидии отъ Министерството на земледелието и държавнитѣ имоти при условия тѣхнитѣ планове за работа да бъдат одобрени отъ Върховния съветъ по опитното дѣло при министерството и се съгласяят да работятъ подъ контролата на органитѣ на същото министерство. Такива субсидии се отпускатъ по решение на Върховния съветъ.“

Председателъ: Понеже никой не иска думата по новия чл. 27, ще го поставя на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ новия чл. 27 тѣй, както го прочете г. докладчикътъ, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д.): Чл. 27 става чл. 28 и се прие отъ комисията безъ измѣнение. (Чете го — вж. приложение № 2, Т. I)

Председателъ: Понеже никой не иска думата по чл. 28, ще го поставя на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 28 тѣй, както го прочете г. докладчикътъ, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Докладчикъ Ц. Братановъ (с. д.): Чл. 28 става чл. 29, съ следната редакция: (Чете)

„Чл. 29. Настоящиятъ законъ отмѣнява всички разпореджения на съществуващитѣ закони, които му противоречатъ.“

Председателъ: Понеже никой не иска думата по чл. 29, ще го поставя на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 29 тѣй, както го прочете г. докладчикътъ, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Г. г. народни представители! Пристъпваме къмъ втората точка отъ дневния редъ — второ четене законопроекта за скрититѣ недостатъци при покулко-продажбата на домашни животни.

Моля г. докладчика да докладва законопроекта.

Замѣстникъ-докладчикъ Т. Думановъ (д. ст.): Г. г. народни представители! Съгласно решението на Народното събрание, законопроектътъ за скрититѣ недостатъци при покулко-продажбата на домашни животни се разглежда отъ комисията по Министерството на правосъдието съвмѣстно съ комисията по Министерството на земледелието и държавнитѣ имоти. Въ него се внесоха нѣкои поправки, които дветѣ комисии намѣриха за умѣстни, направиха се нѣкои съкращения и законопроектътъ въ този видъ, въ който ви е раздаленъ, се предлага отъ комисията за одобрение отъ почитаемото Народно събрание.

Комисията намѣри, че този законъ въ същностъ е единъ законъ за допълнение на закона за задълженията и договоритѣ. Като така, всичкитѣ допълнения на закона за задълженията и договоритѣ, които не сж изключени отъ постановленията на настоящия законъ, оставатъ въ сила и могатъ да се прилагатъ и за покулко-продажбата на домашни животни. По тази именно причина комисията изхвърли онѣзи членове отъ първоначалния законопроектъ, които бѣха просто единъ прѣписъ на нѣкои членове отъ закона за задълженията и договоритѣ.

Въ така поправения и приетъ отъ комисията проектъ сж пропуснати нѣкои печатни погрѣшки. Азъ ще докладвамъ по единъ проектъ, където тѣзи грѣшки сж поправени и докладчикътъ, който ще направя е съобразенъ съ решенията на комисията.

Комисията прие заглавието на законопроекта въ следната редакция: (Чете)

ЗАКОНЪ

за скрититѣ недостатъци при продажбата на домашнитѣ животни“.

Председателъ: Г. г. народни представители! Ще поставя на гласуване заглавието на законопроекта. Ония отъ васъ, които приематъ заглавието на законопроекта тѣй, както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-докладчикъ Т. Думановъ (д. ст.): Комисията прие алинея първа на чл. I въ следната редакция: (Чете)

„Чл. I. Унищожението продажбата на домашнитѣ животни, поради скрити недостатъци, се допуска при липса на противно съглашение само за изброенитѣ по-долу болести; пороци и недостатъци и то ако се проявятъ въ долупозначенитѣ срокове“.

Председателъ: Понеже никой не иска думата по алинея първа на чл. I, ще я поставя на гласуване.

Г. Данаиловъ (д. ст.): Цѣлиятъ членъ трѣбва да се гласува.

Председателъ: Понеже има отдѣлни подраздѣления и може да стане споръ по тѣхъ, затова ще гласуваме по дѣлове. Ония отъ васъ, които приематъ първата алинея на чл. I тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-докладчикъ Т. Думановъ (д. ст.): Комисията прие дѣлъ I отъ чл. I въ следната редакция: (Чете)

„I. За всички животни.

1. За бѣсъ (Rabies) 60 дни.

2. За прилепчива пневмопневмония по говедата (Pneumonia contagiosa bovinum); заразителна пневмопневмония по козитѣ (Pneumonia contagiosa caprae); туберкулоза (Tuberculosis); саяпъ (Malleus humidus); дуринъ (Dorine) и краста (Scabies) — 30 дни.

3. За чума по говедата (Pestis bovina); саяпъ по говедата (Apthae epizooticae); въжлъвъ (Anthrax); прилепчивъ отокъ — устрѣлъ (Emphysema infectiosum); чума по свинетѣ (Pestis suum); огненитя по свинетѣ, гърлица по свинетѣ и биволитѣ и хеморагична септицемия (Septicaemia suum, S. bubalis и S. haemorrhagica); червенка по свинетѣ (Erysipelas suis septica); шарка по овцетѣ (Variola ovina); пироплазма (Piroplasmosis) — 15 дни“.

Председателъ: Ще поставя на гласуване дѣлъ I отъ чл. I. Ония отъ васъ, които приематъ дѣлъ I отъ чл. I тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-докладчикъ Т. Думановъ (д. ст.): Комисията прие дѣлъ II отъ чл. I въ следната редакция: (Чете)

„II. За коне, магарета и мулета.

1. Месечна слѣзпота (Ophthalmia periodica) и емпиемия — 30 дни.

2. Тѣжпота (Hydrocephalus chronica); полова немощъ (Impotentia) за жребцитѣ и инфомания за кобилитѣ; скритъ спаяпъ (Arthritis tarsica sicca) и раменна хромота; ясна слѣзпота (Amaurosis); злонравие; хъркане (Coughae); прикуска (Tic); текнефесъ (Emphysema pulmonum); ватракъ (Cryptorehidia) — 10 дни“.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Борисъ Геровъ.

Д-ръ Б. Геровъ (з): Г. г. народни представители! Тази дума „злонравие“ е едно широко понятие, което обема въ себе си много скрити недостатъци, като напр. хапене, ритане, следъ това насѣчки и т. н. Има добитѣци, особено волове и коне, които впрѣгнаха да оратъ, лѣгатъ въ браздата и не ставатъ — колкото щѣтъ да ги биешъ, тѣ си лѣжатъ. Както и по-рано, когато говорихъ отъ трибуната, казвамъ и сега, има коне, които въ време на работа се заичатъ и не вървятъ. Това е пакъ злонравие. Има коне, които халятъ, има коне, които ритатъ, но не ритатъ всичко. Азъ мисля, че тукъ трѣбва да се обясни подъ тази дума „злонравие“, кои именно злонравия се разбиратъ. Защото тѣй, както е казано, азъ утре мога да направя претекстъ да върна едно животно, което не ми се нрави, заради туй, че е халяло или ритало околния добитѣкъ. Азъ мога да върна, да кажемъ, едно муле, което ме е ритнало, а мулето по-прибрѣда внащи рита. Та, казвамъ, тукъ трѣбва да направимъ една поправка; и азъ моля г. министра да се съгласи да се вмѣне въ скоби следъ думата „злонравие“, че подъ злонравие се разбира само дветѣ болести: хапене и насѣчки. Щомъ разяснимъ това, другитѣ злонравия падатъ и утре никой не може да търси претектъ да развали покулко-продажбата заради дребни работи. Азъ правя

предложение въ такава смисъл, щото подиръ думата „злонравие“ да се постави скоба, която да обема въ себе си тѣзи две болести, наречни на нашъ езикъ „бетхуй“ и хапене.

Освенъ това, забравихъ да спомена и другъ единъ недостатъкъ: — това е плашливостта у конетѣ. По това азъ искамъ да поговоря повече, защото особено този недостатъкъ не се познава при покупките. Вземашъ коня, който нагледъ е много хрисимъ, обаче утре, впрегнатъ въ каруцата, подплашва се отъ най-малкото нѣщо и става причина да се случаватъ катастрофи. Та казвамъ, хубаво е да се вмъкне като недостатъкъ въ „злонравие“ и плашливостта.

Г. Данаиловъ (д. сг): Но пъкъ „плашливостта“ е много широко понятие.

Д-ръ Б. Геровъ (з): Тогазъ поне само тѣзи два недостатъка — засѣчката и хапенето.

Г. Данаиловъ (д. сг): Ами боденето? То е страшно нѣщо.

Д-ръ Б. Геровъ (з): Боденето — сжшо.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Найденовъ Кормановъ.

Д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Г. г. народни представители! Колегата Геровъ бърка дветѣ понятия „злонравие“ и „нежелание на животното да работи“, или, както казва той, лѣга, не се подчинява на заповѣдитѣ на стопанина. Това сж две съвсемъ различни болести. Има добитъкъ, наистина, който не върви, обаче е кроткъ, смиренъ; не желаетъ да върви или, ако върви известно разстояние, спира се пакъ, тѣга, обаче добъръ по нравъ, не е злонравенъ. Тази категория домашни животни спадаатъ въ втора точка отъ дѣлѣ върви — тжпота, Hydrocephalus chronicus. Това е една мозъчна болестъ, хроническа, която се явява вследствие приливъ на кръвъ въ мозъка; тази вода ги притиска малко и тѣ правятъ шуротни, както нѣкой път се правятъ за нещастие шуротни и въ известни кръгове хора. (Смѣхъ) Тукъ пель думата „злонравие“ се разбира за коне, които хапятъ и ритатъ, и волове, които бодятъ. Напр., купите единъ бикъ за разплодъ, който когато е вързанъ, върви, а когато го мазвържете се впуска въоуху хора и коне. Такива бикове трѣбва да се убиватъ, защото ставатъ съвсемъ непригодни за разплодъ.

Г. Данаиловъ (д. сг): Това е въ следующата точка.

Д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Конетѣ особено ритатъ или хапятъ, не лаватъ да се впрегнатъ и не може по никакъвъ начинъ да се използватъ за пельта, за която сж купени. Това джамбазитѣ го правятъ нѣкой път нарочно, като ги учатъ да хапятъ и ритатъ, за да не може да се отиде до тѣхъ да имъ се видятъ збитѣ. Но това е вече работа на специалистъ, да види той коня и да се справя съ него. Джамбазитѣ, за да покрие възрастта на коня, го бие пѣли 10—15 дни по главата и прави коня такъвъ, че като го хванешъ за главата, за да му видишъ збитѣ, той ритатъ, изповяга се съ прелитѣ си крака и не позволява да му отворити устата. Джамбазитѣ като знаятъ, че туй влиза въ понятието „злонравие“, нѣма да мѣчатъ животното. Тѣй че азъ моля да си остане тѣй, както е въ законопроекта.

По отношение на плашенето, г-да, ще кажа, че това е едно много широко понятие. Азъ съмъ ветеринаренъ лѣкаръ отъ 10—15 години и мога да ви кажа, че 80% отъ конетѣ се плашатъ. Нѣма нито единъ кавалерийски офицерски лобътъ коня, който все пакъ да не страпа отъ плашенето. Плашенето зависи отъ момента, отъ известни болести или отъ обучението, отъ споменитѣ му, отъ това какъ сж го третирали и пр. Затуй, ако туримъ „плашене“, ще стане една голѣма бъркотия и галиматия и нѣма да се намѣри човѣкъ, който да купи коня. Та азъ предлагамъ да не се предвижда плашенето.

Г. Данаиловъ (д. сг): Значи „хапене и ритане“.

Р. Василевъ (д. сг): Нева конкретно се опредѣли, защото този параграфъ най-много ще създава поводъ за съдебни конфликти.

Председателъ: Вие какво предлагате, г. Кормановъ?

Д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): Следъ „злонравие“ да се пише въ скоби „хапене и ритане“.

Председателъ: Значи, само „ритане и хапене“ предлагате?

Д-ръ Н. Кормановъ (д. сг): И „бодене“ ако е, разбира се, волъ.

Председателъ: Г. г. народни представители! Има направено предложението отъ г. д-ръ Геровъ къмъ дѣлъ II на чл. 1 — следъ думата „злонравие“ да се прибави въ скоби „засѣчка, бодливостъ и хапене“.

Г. Данаиловъ (д. сг): Безъ „бодливостъ“, защото се говори само за коне.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. сг): Конетѣ не бодатъ. Този дѣлъ се отнася само за коне, магарета и мулета.

Д-ръ Б. Геровъ (з): Понеже се говори само за коне, да се изхвърши „бодене“ и да остане само „засѣчка и хапене“.

Г. Данаиловъ (д. сг): И ритане.

Председателъ: Значи, само „засѣчка и хапене“?

Д-ръ Б. Геровъ (з): Да.

Председателъ: Добре, — Ония отъ васъ, които приематъ това предложението на г. д-ръ Геровъ, моля, да вдигнатъ рѣка.

Р. Василевъ (д. сг): Да се повтори.

Председателъ: Следъ думата „злонравие“ — това се отнася за коне, магарета и мулета — да се прибави . . .

А. Николовъ (з): Има ли кворумъ, г. председателю?

Председателъ: Има кворумъ.

Н. Пастуховъ (с. д): Нѣма кворумъ, ами я звънете да дойдатъ. Има 70 души. (Глъчка)

Председателъ: Моля, г-да!

К. Пастуховъ (с. д): Г. председателю! Макаръ да нѣма кой да говори противъ законопроекта и вървамъ, че ще се приеме, но трѣбва да се спазва една форма.

Председателъ: Много право.

Н. Пастуховъ (с. д): Трѣбва да се препазваме да подражаваме на миналото, особено когато нѣма никаква нужда. Прѣзметете зръчката да дойдатъ или, ако не дойдатъ, преустановете заседанието.

М. Дилановъ (з): Значи, когато има шумца, може да се подражава на миналото!

Н. Пастуховъ (с. д): Недейте ми прави възражения. Или вие причаствате само на опозиционера да говори за право, а когато е властникъ да газни правото? Трѣбва да се отучимъ отъ тоя адетъ: шомъ е опозиционеръ да говори за право, а когато е властникъ да газни правото. Нче и като властници, и като опозиционери искаме да се учимъ да уважаваме формата.

Председателъ: Азъ звѣня и викамъ народнитѣ представители. Излишно е туй, което казвате.

Н. Пастуховъ (с. д): Азъ не говоря на Васъ, г. председателю, а възраждамъ на г. Дилановъ — да не извѣта думитѣ ми. Не бива, когато е властникъ, да говори едно, а когато е опозиционеръ — друго. Всички трѣбва да пазимъ формата.

(Нѣкой народни прелоставители влизатъ въ залата)

Председателъ: Много право. Моля, г-да, има вече кворумъ.

Има направено предложението отъ г. д-ръ Геровъ къмъ дѣлъ II на чл. 1 отъ закона, п. 2, следъ думата „злонравие“ да се прибави въ скоби „засѣчка и хапене“. Ония отъ васъ, които приематъ това предложението на г. д-ръ Геровъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Меншество, Събрашието не приема.

Къмъ сжщата точка има предложението, направено отъ г. д-ръ Кормановъ — следъ сжщата дума „злонравие“ да се прибави въ скоби „хапене и ритане“. Ония отъ васъ,

които приемат това предложение на г. д-ръ Кормалювъ, моля, да вдигнат ръка. Болшинство, Събранието приема.

Моля, г-да, не нализайте отъ залата, за да имаме кворумъ и да продължимъ работата си. До 20 ч. оставатъ още 40 минути да работимъ. Имайте малко търпение.

Ще поставя на гласуване дѣлъ II на чл. I тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, заедно съ добавката, която току-що се прие. Ония отъ васъ, които приематъ дѣлъ II на чл. I, съ току-що приетото отъ васъ допълнение, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-докладчикъ Т. Думановъ (д. сг): Комисията прие дѣлъ III въ следната редакция: (Чете)

„III. За говеда и биволи.

„Нимфомания у кравицѣ и биволицитѣ и погово безсилне (Liprotentia) у бичитѣ; пикоченъ камъкъ, пукване на пикочния мехуръ; нападане на влагалището (Prolapsus vaginae) и задържане на ложето (плацентата), когато отелването е станало у продавача — 10 дни.“

Председателъ: Понеже никой не иска думата по дѣлъ III отъ чл. I, ще го поставя на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ дѣлъ III отъ чл. I тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-докладчикъ Т. Думановъ (д. сг): Комисията извърши дѣлъ IV отъ чл. I и прие дѣлъ V, който става дѣлъ IV, въ следната редакция: (Чете)

„IV. Свине.

„Ситаница (Cysticercus cellulosae) и трихини (Trichina spiralis) при заклане — 10 дни.“

„Гонимѣт срокове се считатъ отъ деня на продажбата (чл. 275 ал. III отъ закона за задълженията и договоритѣ).“

„Горното разписанне за болеститѣ и сроковетѣ могатъ да се измѣнятъ съ царски указъ въз основа мотивирано решение на Върховния ветеринаренъ съветъ.“

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Борисъ Геровъ.

Д-ръ Б. Геровъ (з): Г-да! Болестята „ситаница“ и „трихина“ сѫ такива, че тѣ не могатъ да се видятъ никой път отъ купувача. Какво е виноватъ последниятъ продавачъ, който е вземалъ една свиня отъ други, а той отъ трети и се е мишляло, да кажемъ, 20 дни, и този който е отпилтъл най-накрая да продава, да опере пепкира? Азъ мисля, че тѣзи болести трѣбва да се извършватъ отъ законопроекта и за тѣхъ да не става никакъвъ въпросъ, защото не можемъ да намѣримъ недвусмисленъ виновникъ.

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Йосифъ Фаденхехтъ.

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. сг): Не е въпросъ дали е виновенъ продавачътъ, въпросътъ е дали животното има такъвъ скритъ недостатъкъ — ситаница или трихина. Последствията отъ съществуванетоъ на такъвъ недостатъкъ сѫ различни, споредъ случая, дали продавачътъ е добросъвестенъ. Ако той не е знаелъ, че животното, което е продалъ, е имало известенъ недостатъкъ, въ случая ситаница, той отговаря не като виновенъ, а просто търпи развалянето на продажбата и връща паритѣ, които е получилъ, безъ да плаща вреди и загуби. Ако той е знаелъ и е билъ недобросъвестенъ, той плаща тогава вреди и загуби. Тая бележка, която направи г. Геровъ за този случай, важи за всички случаи, когато се касае за скрити недостатъци, защото когато продавачътъ не знае, че животното има скритъ недостатъкъ, който се обявява следъ продажбата, не би трѣбвало да отговаря за вреди и загуби, а само връща паритѣ. Въпросътъ обаче е за скрити недостатъци, които даватъ право на купувача да развали продажбата, защото презумпцията е, че ако болестята се е проявила въ гаранционния срокъ, тя е имала началото си още въ времето, когато животното е било собственостъ на продавача; въ този случай продавачътъ трѣбва да понесе риска. Нѣма защо риска да носи купувачътъ, когато той е купилъ животно, което носи свои недостатъци преди покупката. Тамъ е справедливото разрешение на въпроса — че когато продавачътъ не знае за скрити недостатъци на

животното, което продава, той да претърпи само унищожението на продажбата и да върне само паритѣ, които е получилъ при продажбата, като не отговаря въ такъвъ случай за вреди и загуби. Така рискътъ си остава негова, защото животното, когато е било негова собственостъ, е било заболѣло.

Председателъ: Ще поставя на гласуване дѣлъ IV отъ чл. I на законопроекта тѣй, както се прочете отъ г. докладчика. Ония отъ васъ, които приематъ дѣлъ IV отъ чл. I, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Болшинство, Събранието приема.

А. К. Минковъ (д. сг): Г. председателю! Искамъ да направя една добавка къмъ този членъ, като се прибави една нова алинея.

Председателъ: Имате думата.

А. К. Минковъ (д. сг): Г-да! Въпросътъ се касае за една болестъ, която върлува най-много по овцетѣ, а именно: метила. Азъ, като адвокатъ, съмъ констатиралъ, че много отъ спороветѣ отъ гражданско естество сѫ възникващи между продавачи и купувачи все на тая почва, че сѫ купувани овце, заболѣли отъ метилъ. Нѣкои г. г. ветеринарни лѣкари заявиха, че тая болестъ е излѣчима. Азъ зная единъ селянинъ, който купи за 300 хиляди лева овце, които бѣха болни отъ метилъ, и се разори. Той ги купи за тамазлъкъ и се принуди да ги продаде като болни отъ метилъ по 150 л. едната на касалитѣ. Когато единъ селянинъ купува овце за тамазлъкъ, той ги купува по 500—600 л. едната, а когато ги продава на касална продава ги по 100—200 л. едната. Този човѣкъ така се разори. Води и процесъ въ съда, но не можа да спечели, защото въ стария законъ, макаръ че текетътъ да бѣше по-широкъ, сроковетѣ бѣха фатални. Азъ мисля, че този чл. I трѣбва да се попълни съ следующата алинея: „Унищожена се продажбата на заразенитѣ отъ метилъ овце, ако заразата предшества продажбата и ако покупко-продажбата е станала за тамазлъкъ.“ Много овце, г-да, се купуватъ за тамазлъкъ.

Нѣкой отъ сгловиститѣ: Отде ще разберешъ, че сѫ метиляви овце? Трѣбва да се чака пролѣтътъ.

А. К. Минковъ (д. сг): Безспорно, ще трѣбва да се чака пролѣтътъ. Въ пограничните градове и села най-много страда населението. Напр., въ Кулската, въ Видинската и Българчишката околии дохождатъ много хора, които продаватъ овце, обаче овцетѣ излизатъ заразени отъ метилъ и отъ това населението има голѣми загуби. Недейте гледа на този въпросъ така леко. Въ случая който посочихъ, ветеринаритѣ власти констатиратъ, че овцетѣ сѫ били заразени отъ метилъ преди покупко-продажбата, защото, като се разваха при аутопсията, констатира се, че тѣ сѫ се намирали въ този стадий на развитието на болестята „метилъ“, който тогава, че овцетѣ сѫ били заразени преди продажбата. Естествено, че преди да бъде унищожена покупко-продажбата на овце болни отъ метилъ, трѣбва болестята да бъде констатирана по надлежния редъ; но трѣбва да се даде непременно възможность на селянитѣ да се предпазватъ отъ мошеннитѣ и да могатъ да искатъ въ такъвъ случай унищожение на продажбата. Тѣзи мошенници сѫ обикновено голѣмитѣ търговци, които купуватъ и препродаватъ добитъкъ на дребния селянинъ, който нѣма възможность презъ зимата да гледа овце, а гледа таква презъ пролѣтътъ, защото тогава тѣ сѫ мучи погрѣбни за млѣко.

Та, за да не бъдатъ лѣгани и разсипвани тѣзи дребни селяни, които купуватъ тогава овце, азъ моля даже погледне на този въпросъ по-сериозно, защото, както казахъ, най-много страдатъ дребнитѣ и бедни селяни, които често биватъ изигравани, като купуватъ метиляви овце за тамазлъкъ. Не трѣбва да ни спира обстоятелството, че мякно може да се констатира болестята „метилъ“ въ овцетѣ. Трѣбва да се даде възможность, тогава, когато се констатира, че овцетѣ сѫ заразени отъ метилъ преди продажбата, да може да се иска унищожението на тая продажба.

Д-ръ Б. Геровъ (з): Метилътъ може да се млѣкува.

А. К. Минковъ (д. сг): Азъ не вървамъ това, макаръ че има лѣкъ „Фужеръ Жену“. Наистина, министри, които се заразило отъ метилъ, можаха да се излѣчатъ съ това лѣкарство, ама овцетѣ не могатъ. Така бѣше и съ този чл.

вкъ, за който ви казахъ. Даде човъкътъ около 300 хиляди лева за овце, защото искаше да си направи тамазлъкъ, но му продадоха метилави овце и човъкътъ се съсипа.

Д-ръ Б. Геровъ (з): Защо не е потърсилъ лѣкаръ?

А. Н. Минковъ (д. ст): Имаше лѣкаръ въ Видинъ и той дойде.

Д-ръ Б. Геровъ (з): Значи, лѣкарътъ не ги е лѣкувалъ ефикасно.

А. Сталийски (д. ст): Г. Геровъ знае тоя въпрос!

Председателъ: Има думата народниятъ представителъ г. д-ръ Найденовъ Кормановъ.

Д-ръ Н. Кормановъ (д. ст): Г. г. народни представители! Основната и главна причина, поради която се премахна болестта „метилъ“ отъ законопроекта, е, че ще се обърка много на търговията съ овце и кози — просто тя ще бъде унищожена. Търговецътъ, който е купилъ овце, съ каква ще установи, че овцетъ, които се представятъ следъ известенъ периодъ отъ време, сж сжщитъ овце, които е купилъ и че тѣ именно сж болнитъ отъ метилъ, защото овцетъ нѣматъ нито нишани, нито белези — не можешъ да имъ туришъ такива на уши тѣ я! Всѣщъ недобросъвестенъ купувачъ може да вземе две овце, заразени отъ метилъ, ще повика лѣкаръ и той наистина ще констатира, че сж болни и ще издаде удостоверение, но какъ ще се установи, че тия именно овце, купени отъ Иванъ Драгановъ отъ едикое село, сж били именно онѣзи овце, които сж купени при сключване на сдѣлката? Азъ ще му дамъ документъ, че заклатитъ овце сж заразени отъ метилъ; обаче азъ не мога да му дамъ документъ, че всички купени отъ търговеца овце сж били метилави. При нашата игра съ джамбазитъ, ако туримъ и тази болестъ въ законопроекта, ние ще спремъ цѣлата търговия съ овце и кози — никой нѣма да смѣе да купува или продава. Тамъ е главната причина, поради която азъ настоявахъ най-много въ Върховния ветеринаренъ съветъ да се махне тази болестъ отъ законопроекта.

Тази е причината, за да не предвидимъ въ законопроекта болестта „метилъ“, засега поне, при тия наши права, при тая търговия, която сега почва и който може би съ това ще се убие, защото не ще може да се намѣри нито продавачъ, нито купувачъ. Азъ ви увѣрявамъ, г. г. народни представители, че ако се предвиди въ законопроекта болестта „метилъ“ по овцетъ, въ два месеца ние ще спремъ търговията съ овце. Невъзможно е да се констатира нито какво е продадено, нито какво е купено. Не може да се турятъ никакви белези. Купувачътъ, като бжде недоволенъ отъ известна покупка, ще вземе на другия денъ метилави овце, ще ги обърка съ купенитъ и своитъ и ще претендира. Само ще създадемъ много работа на адвокатитъ, съ рѣзни процеси за покупко-продажба на овце, за смѣняване на овце.

Председателъ: Г. г. народни представители! Полагамъ на гласуване предложението на г. Минковъ. Вие го чухте: Ония отъ васъ, които приематъ предложението на г. Минковъ да се прибави къмъ чл. 1 новъ дѣлъ V, който да визира специално метила по овцетъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието не приема.

Замѣстникъ-докладчикъ Т. Думановъ (д. ст): Комисията прие чл. 2 въ следната редакция: (Чете)

„Чл. 2. Подправкитъ относно възрастта на продаденото животно даватъ право да се иска унищожение на продажбата. Искътъ за това трѣбва да бжде заведенъ въ 15-дневенъ срокъ, считанъ отъ деня на продаването.“

Председателъ: Понеже никой не иска думата по чл. 2, ще го поставя на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 2 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-докладчикъ Т. Думановъ (д. ст): Комисията прие чл. 3 въ следната редакция: (Чете)

„Чл. 3. Продавачътъ не дължи обезпечение, ако болестта, порокътъ или недостатъкътъ на животното не го правятъ негодно за употребление, за което го е предназначилъ купувачътъ при продажбата.“

Председателъ: Понеже никой не иска думата по чл. 3, ще го положи на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 3 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-докладчикъ Т. Думановъ (д. ст): Комисията изхвърли чл. 4 и 5 отъ първоначалния проектъ, а чл. 6 става чл. 4, който комисията прие безъ измѣнение. (Чете го — вж. приложение № 8, Т. I)

Председателъ: Понеже никой не иска думата по чл. 4, ще го положи на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 4 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-докладчикъ Т. Думановъ (д. ст): Чл. 7 става чл. 5. Комисията го прие въ следната редакция: (Чете)

„Чл. 5. Когато впрѣгатни животни сж продадени като двойка (пара, епъ) на обща цена, купувачътъ има право да иска унищожението на продажбата и по отношение на другото животно, макаръ то да е напълно здраво, щомъ като едното страда отъ болестъ, порокъ или недостатъкъ, споменатъ въ чл. 1 отъ настоящия законъ.“

Д-ръ Й. Фаденхехтъ (д. ст): Една редакционна поправка: вмѣсто „пара“, да се каже „чифтъ“; „пара“ не е българска дума.

Председателъ: Има предложение отъ г. Фаденхехтъ въ чл. 5 думата „пара“ да се замѣни съ думата „чифтъ“. Ония отъ васъ, които приематъ тази поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Ония отъ васъ, които приематъ чл. 5 съ току-що приетата отъ васъ поправка, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-докладчикъ Т. Думановъ (д. ст): Комисията изхвърли чл. 8 и 9 отъ първоначалния проектъ, а чл. 10, който става чл. 6, го прие въ следната редакция: (Чете)

„Чл. 6. Продавачътъ не отговаря за заболѣване на животното отъ заразна болестъ, ако докаже, че то се е заразило следъ продажбата.“

Той не отговаря така сжщо, ако докаже, че купувачътъ го е поставилъ въ съприкосновение съ животно заразено отъ тази болестъ.“

Председателъ: Понеже никой не иска думата по чл. 6, ще го положи на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 6 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-докладчикъ Т. Думановъ (д. ст): Чл. 11 става чл. 7. Комисията го прие безъ измѣнение. (Чете го — вж. приложение № 8, Т. I)

Председателъ: Понеже никой не иска думата по чл. 7, ще го положи на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 7 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-докладчикъ Т. Думановъ (д. ст): Чл. 12 става чл. 8. Комисията го прие въ следната редакция: (Чете)

„Чл. 8. До изтичане на гаранционния срокъ, купувачътъ не може да прави никакви промѣни по купеното животно и е длъженъ да се грижи за него като добъръ стопанинъ.“

Председателъ: Понеже никой не иска думата по чл. 8, ще го положи на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 8 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-докладчикъ Т. Думановъ (д. ст): Комисията изхвърли чл. 13 отъ първоначалния проектъ и вмѣсто него прие новъ чл. 9 въ следната редакция: (Чете)

„Чл. 9. Искътъ за унищожение се завежда въ единъ месецъ отъ изтичане гаранционния срокъ.“

Председателъ: Понеже никой не иска думата по чл. 9, ще го положи на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 9 тѣй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ рѣка. Болшинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-докладчикъ Т. Думановъ (д. ст): Чл. 14 става чл. 10. Комисията го прие безъ измѣнение. (Чете го — вж. приложение № 8, Т. I)

Председателъ: Понеже никой не иска думата по чл. 10, ще го поставя на гласуване. Ония отъ васъ, които приематъ чл. 10 тъй, както се прочете отъ г. докладчика, моля, да вдигнатъ ръка. Бодшинство, Събранието приема.

Замѣстникъ-докладчикъ Т. Думановъ (д. сг): Чл. чл. 15 и 16 отъ проекта комисията ги изхвърли. (Вж. приложение № 8, Т. I)

Председателъ: Г. г. народни представители! Следва другата точка отъ дневния редъ, а именно първо четене законопроекта за санитарно-ветеринарната служба. Ако започнемъ да го разглеждаме сега, понеже времето е напреднало, нѣма да свършимъ никаква работа; затова председателството предлага да вдигнемъ заседанието за сръда, като за тогавашното заседание имаме следния дневенъ редъ:

1. Първо четене законопроекта за отлагане изборитѣ за членове на селско-общинскитѣ съвети и даване право на окръжнитѣ и общинскитѣ тричленни комисии — градски и селски — да гласуватъ допълнителни бюджети и пр.;
2. Одобрение предложението за приемане на обществена служба въ България чужди подданици;

Председателъ: **Д-РЪ Т. КУЛЕВЪ**

3. Одобрение предложението за приемане на държавна служба по ведомството на Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ чужди подданици и пр.;

4. Трето четене законопроекта за допълнение на закона за изплащане на митата, акцизитѣ и разнитѣ бории и такси въ банкноти;

5. Второ четене законопроекта за тарифата на износнитѣ стоки;

6. Второ четене законопроекта за общественитѣ осигуровки;

7. Първо четене законопроекта за санитарно-ветеринарната служба;

8. Първо четене законопроекта за практическото рибарско училище;

9. Одобрение предложението за одобрение сключената между царство България и република Австрия конвенция и пр.

Ония отъ васъ, които приематъ предложението отъ председателството дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ ръка. Бодшинство, Събранието приема.

Заседанието се вдига.

(Вдигнато въ 19 ч. 30 м.)

Подпредседателъ: **Н. НАЙДЕНОВЪ**

Секретаръ: **Г. ЖИВКОВЪ**

Началникъ на Стенографското отдѣление: **Д. АНТОНОВЪ**

СЪДЪРЖАНИЕ

Отпуски, разрешени на народнитѣ представители: Теодоръ Теодоровъ, Георги Поповъ, Банчо Тотковъ, Сава Йордановъ, Коста Николовъ, Димитъръ Мишайковъ, Никола Падаревъ, Христо Мирски, Георги Косовски, Никола Атанасовъ, Иванъ Лѣкарски, Иванъ Харизановъ, Хишекъ Майеръ, Никола Марковъ, Христо Киселовъ, Стефанъ Чолаковъ, Иванъ Ковачевъ, Янко Купаровъ, Йорданъ Ангеловъ, Христо Славейковъ, Иванъ Хрелопановъ, Грую Теодоровъ, Никола Балтовъ, Йорданъ Славовъ, Никола Бурмовъ и Георги Юртовъ . . . 697

Законопроекти: 1) за допълнение на чл. 91 отъ закона за подобрене на земеделското производство и

опазване на полскитѣ имоти (Предложение на парламентарната група на Демократическия съговоръ) (Съобщение) . . . 697

2) за земеделскитѣ опитни и контролни институти (Второ четене — продължение разискванията и приемане) . . . 697

3) за скрититѣ недостатѣци при покупко-продажбата на домашни животни (Второ четене) . . . 713

Предложение за приемане на държавна служба по ведомството на Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ чужди подданици специалисти (Съобщение) . . . 697

Дневенъ редъ за следующето заседание . . . 717